

KABITAKALAP.

• PART I.

• BY

GOBINDA RATH,

THIRD EDITION.

କବିତାକଳାପ ।

ପ୍ରଥମ ଭାଗ

ଶ୍ରୀ ଗୋବିନ୍ଦରଥଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଗଠିତ

CUTTACK,

Printed by the Cuttack Printing Company.

1885.

ପରିସର ।

ବସନ୍ତ				ପୃଷ୍ଠା
ପୂର୍ଣ୍ଣମାସ ନିର୍ବାଚନ	...	...	...	୧
ପଞ୍ଚମୀବଦ୍ଧ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପ୍ରତି	...	...	...	୪
ପ୍ରବନ୍ଧର ଶୋଭା	...	...	...	୬
ଶାସନ	...	...	...	୧୧
ସ୍ବଦେଶ	...	...	...	୧୭
ଜାତୀୟତା ଚଳନ୍ତିର ସେବା	...	...	...	୨୦
ପୂର୍ବଶୋଭନର ବେତେବ ବୃଦ୍ଧ	...	...	...	୨୪
ଇନ୍ଦ୍ରମାସ ସ୍ବସ୍ବର	...	...	...	୨୭
ଧ୍ରୁବର ପଦାସ୍ବତ୍ତର ପ୍ରମୋଦର ସେବା	...	...	...	୩୧
ଶମ୍ଭବ ପ୍ରତି	...	...	...	୪୧
ପ୍ରବନ୍ଧ	...	...	...	୪୩
ମତ	...	...	...	୪୪

—————

କାବିତାକଳାପ ।

ପଞ୍ଚମାର ନିଗାହାଳ ।

ଅହା ବି ବଚସ୍ତ.   ଗଗନ ସୁଚସ୍ତ
 ଚରୁ ତାଗ୍‌ବଳା   ଦୀପରୂପେ ଜ୍ଵଳ
 ଅପୂର୍ବ ସୁନ୍ଦର ପ୍ରଭୁଦିଗ୍‌ଜ୍ଞେୟ ।
 ନିସ୍ତବ୍ଧ ସକଳ   ନାହିଁ କୋଳାହଳ
 ସରଜର ଜଳ   ହୁଏ କଳ୍ପ କଳ
 ସୁନମିଳ ଦଧିମଣ୍ଡଳ ଗଢ଼େ ।

ଦେଖି ଚନ୍ଦ୍ରରୂପ   ଭାବେ ନାନା ରୂପ
ପ୍ରକୃତ ମସ୍ତକେ   କେ ଦେଲ ଛୁଟକେ
ଏ ଚନ୍ଦନଯୋପା ଅତି ସଜନେ ।
କବା ଗୌପ୍ୟ ଥାଲୀ   ଥରୁ ନୁହଁବାଲୀ
ରକ୍ତିସମ୍ପର୍କରେ   ଅନନ୍ଦଭାବରେ
ଉପହାରେ ପଡ଼େ ଜଗଜ୍ଞାବନେ ।

ମନସମାରଣ   ବହେ କ୍ଷଣ କ୍ଷଣ
ତନୁ ଗେମାହୁତ   ପଶୁବ ଦୋଳତ
                 ଗୁରୁ ଗୁରୁ ଶବ୍ଦ ତରୁଗୁଳରେ ।
ଦେଖି ପରମାନ   କରେ ଅନୁମାନ
ରଜନୀ କାମିନୀ   ଶୁଭୁକ ମୋହନୀ
                 ଶଶିକ ନିଶାସ ପ୍ରଫୁଟି କରେ ।

୪

ନିଶାର ତୁଷାର   ଅତି ଅନିବାର
 ହୋଇ ଧପ ଧପ   ପଡ଼େ ଥପ ଥପ
     ଅଭିଷିକ୍ତ କରେ ମେଦନା ଦେହେ ।
 ନକ୍ଷତ୍ର ମଣ୍ଡିତା   ଚନ୍ଦ୍ରେ ଅଲେଖିତା
 ପବନ ସେବିତା   ତହୁଁ ପୁଲକିତା
     ରଜନୀ ଅନନ୍ଦ ଅଗ୍ରାନ୍ତ ବହେ ।

୫

ଭାରେ ଅବନତ   ଅଟଇ ସତତ
 ସୂର୍ଯ୍ୟରେ ଶାପିତ   ତେଣୁ କ୍ଳେଶାନ୍ୱିତ
     ମେଦନାମଣ୍ଡଳ, ଏ ଭାବ ଜାଣି ।
 ସତେ ନିଶାକର   ହୋଇ ଦୟାପର
 ତାର କ୍ଳେଶଗୁଣି   ଦେବାକୁ କି ନାଶି
     ସୁଗୀତଳ ଜଳ ସିଞ୍ଚଇ ଆଣି ।

୬

ଯେତେ ଗର୍ବିତର   ଗଗନେ ବିହାର
 କରି ନାନାରୂପେ   ପ୍ରହରା ସ୍ୱରୂପେ
     ଦେଖନ୍ତୁ ପ୍ରକୃତ ଗୋରୁ ନୟନେ ।
 ମୁନୀଳ ସାଗର   ପାଇ ଚନ୍ଦ୍ରକର
 ଅକ୍ଷାଦେ ଫଳଇ   ତେଜେ ଗରଜଇ
     ସୁବର୍ଣ୍ଣ ସୁନ୍ଦର ରୂପ ଦର୍ଶନେ ।

୭

ଭାବଇ ଭାବୁକ   ହୋଇ ଜାଗରୁକ
 ଏ କି ଚମତ୍କାର   ନୀଳପାଗ୍ଧାର
     ସୁବର୍ଣ୍ଣସ୍ୱରୂପ ରୂପେ ବିରଜେ ।

କବିତାକଳାପ ।

ନହେ ବା ସାଗର   ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଅକର
ଭରଳଇ ଦୋଇ   ଏପରି ଫୁଲ
ମେଦନୀ ଗର୍ଭର ତାପର କାର୍ଯ୍ୟେ ।

ଉନ୍ମତ ସୁନ୍ଦର   ଯୋତାଦ ନିକର
ସାଗର ବକ୍ଷରେ   ଗମ୍ଭୀର ସ୍ଵରରେ
ମନ୍ତ୍ରି ଜଳଗୁଣି କରେ ଗମନ ।
ଭାବଇ ଭାବୁକ   ହୋଇଣ ଉତ୍ସୁକ
ଭୂଇଲ ଗଗନେ   ସୁମଧର ସ୍ଵନେ
ପକ୍ଷାତପ୍ତ କି ଏ ଉତ୍ତାପ୍ତମାନ ।

ଉନ୍ମତ ପବନ   ତରୁଲତାକୃତ
ତହୁଁରୁ ନିର୍ହର   ବହେ ଝର ଝର
ମର ମର ଗନ୍ଧେ ପୁଣି ସେ ସ୍ଵଳ ।
କୁସୁମକାନନେ   ସେହୁ ରମ୍ୟସ୍ଥାନେ
ଭବର ଭଜନେ   ରବିଙ୍କର ମନେ
ଅନନ୍ତରସୋତ ଯୁଏ ପ୍ରବଳ ।

ବିସ୍ମାଣି କାନନ   ଭୁଞ୍ଜ ନିକେତନ
ନଗର ପ୍ରଦେଶ   ଅନନ୍ତ ଅକ୍ଷାଗ
ସକଳେ ନିବେଶ ଯୋଗ ସାଧନେ ।
ପ୍ରଭୁଙ୍କ କ୍ଷମତା   କରୁଛନ୍ତି ଚନ୍ଦ୍ରା
ଗମ୍ଭୀର ଭାବରେ   ଉଚ୍ଚ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ
ଭାବୁକ ହୃଦରେ ଏ କଥା ମନେ ।

ପଞ୍ଜୁରବନ୍ଧ ଶୁକପକ୍ଷୀ ପ୍ରତି ।

କି ଦୁର୍ଦ୍ଦିନୀ ଏବେ ତୋର ପକ୍ଷାଗତ,
 ବାବୁକୁ ଜୀବନେ ଅଉ କିସ କାର୍ଯ୍ୟ,
 ଯେତକ ବାୟୁସେ ସ୍ବାଧୀନତାବେଶେ
 ମନର ହରଷେ ସବୁ ବାରବେଶେ
 ଉଠିଣ ଅକାଶେ କାନ୍ଦୁ କନ ।
 ତୁମ୍ଭ ପଞ୍ଜୁରରେ ପଡ଼ଅଛୁ !!! ଶୁକ,
 ହୋଇଅଛୁ ତୋର ଗୁରୁତର ଗୋକ,
 ତୋର ସୁଖ ରବି ତୋର ମୁଖ ଛବି
 ମଳନତା ଲଭି ଗଲ ସବୁ ଲଭି
 ଦୁଃଖଗନ୍ଧ ତର ଅଛି ଅଗନ ।

ସରସୀ ଜୀବନ ପ୍ରସର ତେଜରେ,
 ବିନାଶ ଲଭିଲେ; ସବୁ ଜଳତରେ,
 ପଦ୍ମ କଇଁକୁଳ ସିଂହଳେ ବ୍ୟାକୁଳ
 ହୋଇ କୃମିତଳ ପଡ଼ନ୍ତି ଚଞ୍ଚଳ
 ହୁଏ ତାଙ୍କ ବଳ ସବୁ ଅନ୍ତର ।
 ସେହି ପରି ପକ୍ଷି ତୋ ମାନସ ସର,
 ଦୁଃଖାନଳେ ଅଛୁ ଅତି ଗାଣ୍ଡିଭର,
 ତୋର ମନୋବୃତ୍ତି ଦୟା, ସ୍ନେହ, ପ୍ରୀତି
 ଉତ୍ସାହ, ଉନ୍ମତ୍ତ, ଅଗା ବଳମତ୍ତ
 ସକଳ ବିନାଶ ନୁହେଁ ଗୋତର ।

ବିଦିତାକଳାପ ।

୧.

୩

ବି ଭାବନା ପକ୍ଷି କରୁଥାନ୍ତୁ ମନେ,
 କଳନର ଚନ୍ଦ୍ରଦେଖୁ ତୋ ନୟନେ,
 ଉଡିଲା ପୁଲନେ ନିବୃତ୍ତ ଜାନନେ
 ସ୍ବାଧୀନତା ଜ୍ଞାନେ ତ୍ରମି ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ
 କହାଇ ସମୟ ରୁହନ୍ତୁ ସୁଖେ ? ।
 ତୋର ଶାନ୍ତ ସବୁ ନାନା ଜାତି ଫଳ,
 ସୁସ୍ବାଦୁ ବଦଳା ସୁପକ୍ୱ ରସାଳ,
 ଯାହାକୁ ସ୍ବର୍ଗନ କଲେ କରୁ ସମ
 ତୁଟି ପକ୍ଷୀଗଣ କରନ୍ତି ଭୋଜନ
 ତୁମ୍ଭ ପଞ୍ଜୁରରେ ପଡ଼ନ୍ତୁ ଦୁଃଖେ ।

୪

ଦୂରନ୍ତ କଠୋର ଗମନର ସମ,
 କୁରୁପ କୁସୂତି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନିର୍ମମ,
 କାକ ଯେବୁ ଦଳ ରହୁ କୃଷ୍ଣ ଡାଳ
 ହୋଇଣ ସବଳ କର ମହା ଗୋଳ
 ସ୍ବାଧୀନେତ୍ରେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଗଗନେ ।
 ମୁହୂର୍ତ୍ତକ କ୍ଷଣେ ରେ ପକ୍ଷିଗଜନ,
 ଦେଖନ୍ତେ ଜଗତେ ସବୁ ଜୀବଗଣ,
 ଥିଲେ ତୋର ବଳ ଦେଖାଇ କୌଶଳ
 ଫୁଲଗା ପାତାଳ ମର୍ତ୍ତ୍ୟ ତୁମି ସୁଲ
 କହାଇ ଦିଅନ୍ତୁ ଔଷଧ ପାନେ ।

୫

କିନ୍ତୁ ପକ୍ଷି ମୋର ଥିଲେ ବଳ, ବୀର୍ଯ୍ୟ,

ନୟନ କରୁଛି କରନ୍ତି ସାହାଯ୍ୟ,
 ମୋ ପ୍ରାଣପଥରେ   ଦୃଢ଼ ପ୍ରତିଜ୍ଞାରେ
 ରହୁ ଉଜାଗରେ   ଜମେଇ କାର୍ଯ୍ୟରେ
 ସ୍ଵାଧୀନ କରନ୍ତି ତୋ କଲେବର ।
 କିମ୍ପା ପକ୍ଷି ଜୋର ଲେଟନେ ଲେଉଟକ,
 ଗେର ଘରେ ସଦା ରହେ କି ଗୁଣେକ,
 ଯାହା ହେବ ହେବ   ତାହା ହେବେ ଯିବ
 ଭାଗ୍ୟରେ ଯେ ଥିବ   ଅବଶ୍ୟ ଇଚ୍ଛିବ
 ଭାବନାରେ କୁଥା ନୁହେଁ କାତର ।

୭

ଅରଣ୍ୟସ୍ତରୀୟ ମହାଗଜ କେବେ,
 ପଶୁଗୁଡ଼ିକ ଫିଟି ପୁଣି ପଶୁବେ,
 ଶୁଖିଲେ ବନନ   ଡୁଆନ୍ତି ଅଧୀନ
 ଦୁଇ କ୍ଷୁଦ୍ରଜୀବ   ଦେଖେ କଲ ଥିବ
 ତୋର ଅଧୀନତା କି ତମହାର ।
 ତେବେ କିନ୍ତୁ ପକ୍ଷି ଏ କଥା କହୁବା,
 ସେହି ପାପୀଜନେ ସୋର ଜନା ଦେବା,
 ଯେଉଁ ପାପୀଜନ   ମହା ମୂଲ୍ୟବାନ
 ସ୍ଵାଧୀନତାଧୀନ   ତୋହର ହରଣ
 କଲ, ପ୍ରତିଫଳ ଘଟୁ ତାହାର ।

୭

ସବୁ ସମୟେ ସମାନ ନ ଯାଏ,
 ସଦା ଜାହା ଦିଅଁ ଜାଗ୍ରତ ନ ଥାଏ,
 ପକ୍ଷୀ, ସାଗର   ସିନ୍ଧୁ, ମନ୍ଥାଧର

ଦୁର୍ବଳ, ସବଳ   ସବଳ, ନିର୍ବଳ
 ହେଉଛି ଦେଖୁଛୁ ତୁ ନୟନରେ ।
 ଅତ୍ର ପକ୍ଷୀବର ନ କର ତୁ ଚନ୍ଦ୍ରା,
 ଚନ୍ଦ୍ରା ଯୋଗେ ଦେହ ଲଭିବ କୃଷକା,
 ଅସ୍ଥିଲର ପାତା   ସବ୍‌ଜ୍‌ବଦାତା
 କେ ଜାଣି ବାଧା   ତୋର ସ୍ବାଧୀନତା
 ପୁନରପି କାରେ ଘଟାଇ ପାରେ ।

ପ୍ରକୃତର ଗୋରା ।

ପ୍ରକୃତର ଗୋରା କି ଚମତ୍କାର,
 ଦେଖିଲେ ଅନନ୍ଦ ହୁଏ ଅସାର,
 ପ୍ରକାଶ ଗଗନ   ହର ବିଲେକନ
 ଅସୀମ ଅନନ୍ତ ଅଟେ ଅମ୍ବର,
 ନୀଳ, ଯାଜ ବଞ୍ଚେ ତା କଲେବର,
 ଧନ୍ୟ ଚାହିଁ ଅଛି ଯେ ଚାପର ।

ବସୁଲ ଗଗନେ ସ୍ଫୁଟନ ଲାବେ,
 ଶ୍ରେଣୀବଦ୍ଧ ହୋଇ ସୁସ୍ଫୁର-ଲବେ,
 ପକ୍ଷରେ ଅବାଜ   କର କର ବାଜ
 ଯୋନ୍ତୁ ପ୍ରତିଘାତ ବଳପ୍ରଭବେ,
 ପକ୍ଷାଗଣ କରୁଛନ୍ତି ସ୍ଫୁଟବେ,
 କି ଅସ୍ଫୁର୍ଯ୍ୟ ଗୋରୁ ମୁଁ ମନେ ଭବେ ।

ସତେ ପକ୍ଷୀ ସେ ନ୍ୟ ଏକଟ ହୋଇ,
 ସୁସଜ୍ଜିତ କାହୁଁ ସମର ପାଇଁ,
 ଗଗନ ମାଗିରେ ତାହାଙ୍କ ଗଳ୍ୟରେ
 ଅଧିକାର କରିଅଛି କି କେନ୍ଦ୍ର
 ତାଙ୍କୁ ପରବ ଦେବାକୁ ତହୁଁ,
 ବାରବେଶେ ଯାନ୍ତି ଚଞ୍ଚଳ ହୋଇ ।

୪

ବାଳଭାନୁ ରୂପ ବଡ଼ ସୁନ୍ଦର,
 ଦେଖି ପ୍ରସ୍ତୁତି ପଦ୍ମନକର,
 ହେମ ଜିତ ବର୍ଣ୍ଣ କଲେ ବିଲୋଚନ
 ଉତ୍ସାହିତ ନୁହେଁ କାହା ଅନ୍ତର,
 ଅନୁପମ ଗୋରୁ କି ପଞ୍ଚାନର,
 ଉତ୍ତଳେ ଭରୁକ ଭବ ସାଗର ।

*

କ୍ରମେ କ୍ରମେ ଉଠି ଦବସମଣି,
 ପ୍ରଖର ତେଜରେ ଅଗ୍ନି କି ଜଣି,
 ଘୋର ଅଜ୍ଞକାର କରନ୍ତି ସହାର
 ବିଭରଣ ଲେକେ ଗୁଲେକପୁଣି,
 ଗୁଣ୍ଡରୀୟ ହୁଏ ମୁଁ ମନରେ ଗୁଣି,
 କାହା ସ୍ତବ୍ଧ ଏହି କେ ସେହି ପ୍ରାଣୀ ।

୬

ରଜନୀ ନାୟକ ଉପସ୍ଥ ହୋଇ,
 କେମନ୍ତ ଅପବ୍ୟ ଗୋରୁ ଦଶର

କୁମୁଦନାମାନେ ସରସା ଜୀବନେ

ଅନନ୍ଦେ ହସନ୍ତ ମୁଖପିନ୍ଧାଇ,

ପାଉଁଶ କରଣ ଯୋଗରେ ମନ୍ତ୍ର,

କି ଅମୂଲ୍ୟ ସୁଖ ଭୋଗ କରଇ ।

୨

ଉନ୍ନାସେ ଫୁଲଇ ପୁଣି ସାଗର,

ନୀଳବର୍ଣ୍ଣରୂପ ଶ୍ରଦ୍ଧ ନିଜର,

ତାର ବର୍ଣ୍ଣ, ଗୁଣ କରଇ କାଞ୍ଚନ

କେବଳ କାରଣ ସେ ନିଶାକର,

ସେକାଳେ ଦର୍ଶନ କଲେ ସାଗର,

କିମୋହନ ନୁହେଁ କାହା ଅନ୍ତର ।

୮

ହସୁଳା ପୃଥ୍ବୀ କର ଲେକନ,

ଗୋବର ଉଗ୍ରାର ଅଟେ ଏସ୍ଥାନ,

ନୟନଫେରଇ ଯେଣେ ଦେବ ଚାହିଁ,

ତେଣେ ଲଗ୍ନ ହେବ ତୁମ୍ଭ ଲେକନ,

ଲୌହକୁ ତୁମ୍ଭେ ଖାଣେ ଯେସନ,

ଗୋରୁ ଗୁରୁକର୍ଣ୍ଣ ନେଷ ଜେସନ ।

୯

ପୃଥ୍ବୀଶିବସମ ଉନ୍ନତ ଗିରି,

ଜରୁ, ଲଜା, ଗୁଳ୍ମ ଯା ଶିରଶିଷ୍ଟ,

ତା ନିହିର ବନ କଲେକ ଲେକନ,

ଉଦର ଗୁଣନେ ଯାଉଛି ପୂର,

ହାବୁକ ମନରେ ଏ ଭାବ ଧରି,

ଭାବଇ ଏ ସବୁ କାହା ଚାହିଁ ।

୧୦

ଅରଣ୍ୟ ମଧ୍ୟକୁ ଯେ ଯାଉ ଅଛି,
 ସେହୁ ତାର ଗୋରୁ ନେସେ ଦେଖୁଛି,
 ପଶୁ ପକ୍ଷିମାନେ ବିହରନ୍ତୁ ବନେ,
 ମର ମର ଶବ୍ଦେ ପଥ ଝଟୁଛି,
 ଦେଖିଲେ ଭାବୁକ ମୋହ ହେଉଛି,
 ଧନ୍ୟ ସେହୁ କର୍ତ୍ତା ଯେ ତା କରୁଛି ।

୧୧

ପ୍ରକାଶ ନିମ୍ନମା ରମ୍ୟ ତଟିନୀ,
 ପତି ଦରଶନେ ଅନୁଧାବନୀ,
 କଳ କଳ ଧ୍ବନି କରେ ସଦା ପୁଣି
 ଗୁନମତ ଘାତା ସକଳେ ଶୁଣି,
 ତାର ଜୀବନ୍ତୀ କୃଷ୍ଣା ଶ୍ରେଣୀ,
 ଗୋଷ୍ଠୀ ଦର୍ଶକ ନୟନ ବେନି ।

୧୨

ସୁରମ୍ୟ ଉଦ୍ୟାନ ମଧ୍ୟରେ ସର,
 ହୋଇଛି ଯାହାର ନେସ ଗୋଚର,
 ତାହାର ସେ ଗୋରୁ କେତେ ମନୋଲୋଭୀ
 ଭାବୁଥିବ ସେହୁ ହୃଦ ମଧ୍ୟର,
 କୁମ୍ଭ କୁସୁମ ପଦ୍ମନକର,
 ପ୍ରକୃତି ବେଳେ ବି ଗୋରୁକର ।

୧୩

ସରସୀ ଜୀବନ୍ତ ତରୁଶ୍ରେଣୀର,
 ଶ୍ରୀ ଛଳେ ପତି କେତେ ସୁନ୍ଦର

ପବନ ସ୍ବଚ୍ଛୋଳେ   ତରୁଁ ଯେବେ ଦୋଳେ
 ଭ୍ରମ ତାର ଜଳେ ସେହି ପ୍ରକାର,
 ସରସୀ ଦର୍ପିଣୀ ମୃଗ ନିଜର,
 ଦେଖ ଅଛନ୍ତି କି ସେ ତରୁବର ।

୧୪

ଅକ୍ଷାଣେ ହୋଇଲେ ଚନ୍ଦ୍ର ଉଦ୍ବିଗ୍ନ,
 ଜଳେ ତାର ରୂପ ପ୍ରତିବିମ୍ବିତ,
 କଉତୁହଳେ   ଭାବେ ମନରେ
 ଦେଖ ଦେଖ ଆହା କି ଅଚମ୍ବିତ,
 ଉଦ୍ବିଗ୍ନରେ ଚନ୍ଦ୍ର ଅଛି ଗୋରୁତ,
 ଜଳେ ଏକ ଚନ୍ଦ୍ର କାହିଁ ସ୍ଥାପିତ ।

୧୫

ଉଣାବୁତ କ୍ଷେପ ପ୍ରଭାତକାଳେ,
 ମଣ୍ଡିତ ହୋଇଣ ଦୂଷାରକାଳେ,
 ମକୁତା ନିଚୟ   ଗୋରୁକୁ ବିଲୟ
 କରଇ ଚଞ୍ଚଳେ, ମନ ଦହଳେ,
 ହେବ କି ଏ ଗୋରୁ ମନୁଷ୍ୟ ବଳେ,
 ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ ପ୍ରଭୁ କଲ କୌଶଳେ ।

—
 ଆଶା ।

୧

ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ ଆଶା ମହମା ତୋର,
 ଫଳଦାନରେ କିଏ କରିବ ସ୍ଥିର,
 ଭୁଲି ଥିଲେ ଜୀବ   ମରଣ ଲଭିବ

ଏଥରେ ସନ୍ଦେହ ଅଛି କାହାର,
ସବୁସ୍ଥଳେ ଅଛି ତୋ ଅଧିକାର,
ତୋହ ସାମା ହେବ କାହା ଗୋଚର ।

ଗୁଣ୍ଡଚର୍ମବୃତ୍ତ ପଦ୍ମ କୁନ୍ତଳ,
ଲେଖିତ ଯେ ନର ଏ ଧରଣିକଳ,
ଦେହେ ନାହିଁ ବଳ ଡ଼ଏ ଟଳ ଟଳ
ହସ୍ତ ପଦ, ଅବସ୍ଥବ ଅଚଳ,
ବିଦ୍ରୁ ମାୟାମୋହ ତାର ପ୍ରବଳ,
ଅଗା ଦେଶାତୁଛୁ କେତେ କୌଶଳ

ପତି ପରାୟଣା ସଙ୍ଗ ନାରୀର,
ହୃଦୟବନ୍ଧୁର ହେଲେ ଅନ୍ତର,
କ୍ଳେଶିତ ଜୀବନ ଡ଼ଏ ତନ୍ମୁ କ୍ଷୀନ
ଦୁଃଖମୟ ବୋଧ ଡ଼ଏ ସଂସାର,
ବିଦ୍ରୁ ଅଗା ବଳବତୀ ଜାହାର,
ମାୟାମୋହେ ପତି କରଇ ଘର ।

ଜୀବନ ସମାନ ଶିଶୁ ସନ୍ତାନ,
କାଳକ୍ରବଳରେ ହେଲେ ପତନ,
ପିତା ମାତାଙ୍କର ଛୁଟେ ମାୟାହୋର
ସଂସାର ଅନିତ୍ୟ ହୁଅଇ ଜ୍ଞାନ,
ବିହ୍ୱଳ ପୁଣି ହେଲେ କ୍ଷେପଣ,
ଅଗା ମାୟାମୋହେ କରେ ବନ୍ଧନ ।

*

ଜନକ ଜନନୀ ନିଜ ନନ୍ଦନ,
କରୁଛନ୍ତି ସଦା କଷ୍ଟେ ପାଳନ,
ଗେଁଗେ ବ୍ୟାକୁଳିତ ହେଲେ ତାଙ୍କ ସୁତ
ହୃଦୟ ଫାଟୁର ଶୁଣେ ବଦନ,
ଭୂରତେ କରନ୍ତି ମହାଗେଦନ,
ରଣନ୍ତୁ ଔଷଧ ଦେଇ ଜୀବନ ।

୭

ଘୁଣା ଅଛି ଯେବେ ବୁଦ୍ଧକାଳରେ,
ଅବଶ ହୋଇବେ ନିଜ ବଳରେ,
ସେ କାଳରେ ପୁଣି ପୁଣି କୁଳମଣି
ପାଳିବ ତାହାଙ୍କୁ ନିଜ ବଳରେ,
ଦିନ ହରାଇବେ ସୁକୌଶଳରେ,
କାର୍ତ୍ତି ରଖିଯିବେ ମହାତଳରେ ।

୮

ଅରଣ୍ୟନିବାସୀ ତପସ୍ସାଗଣ,
ବନ ଫଳ ମୂଳ କରି ଭକ୍ଷଣ,
ଦୋହାତକାଳେ ନିଦାସ ଅନଳେ
ବରଷା ଦିନରେ କଷ୍ଟ ଲଭଣ,
କରୁଛନ୍ତି ସଦା ଯୋଗସାଧନ,
ଭୂଗା ଅଛି ସ୍ବର୍ଗେ ପାଇବେ ସ୍ଥାନ ।

୯

କୃଷିଜୀବୀ କ୍ଷେତ୍ର କରି କର୍ଷଣ,
ବହୁ ଯତ୍ନେ କରେ ବାଜଗେଷଣ,

କ୍ଷେତ ଭଲ ହେଲେ   ଶସ୍ୟ ଲଭ କଲେ
 କୁଟୁମ୍ବ କରିବ ପ୍ରତ୍ୟାଳନ,
 ସୁଖରେ କାଟିବ ସକଳ ଦିନ,
 ସଦା ଏହି ଲୁଗା ଦୃଢ଼େ ସ୍ମରଣ ।

୯

ସୁକୁମାରମତ ବାଳକଗଣ ,
 କରୁଛନ୍ତି ସଦା ବିଦ୍ୟାପଠନ,
 ଲୁଗା ବଳବତ୍ତା   ହେଲେ ଜ୍ଞାନୋନ୍ମତ,
 ଲଭିବେ ସୁଖାତି ପଦ ସମ୍ମାନ,
 ବଢ଼ିବ ଗୌରବ ଦିନକୁ ଦିନ,
 ଶୁକ୍ଳପକ୍ଷେ ଯେହେ ବିଧୁବର୍ଦ୍ଧନ ।

୧୦

ଲୁଗାବଦି ହୋଇ କେତେ ବଣିକ,
 ଲାଞ୍ଜି ମହା ମହା ପ୍ରତବଳକ,
 ଅଗ୍ନି ସେବାବୃତ   ତୃଷାର ମଣ୍ଡିତ
 ଶୁଷିତ, ଉଷ୍ଣଲଣ୍ଡ, ତାନ, ତୁରଷ,
 ବୁଲୁଛନ୍ତି ସଦା ଅବନାୟକ,
 ଲୁଗା ଅଛି ଧନେ ବଢ଼ିବ ଝଙ୍କ ।

୧୧

ଦାସତ୍ବ କରିବା ଯାହାର ମନ,
 ସ୍ୱାମିକି କହେ ସେ ଶୃଙ୍ଖଳିତନ,
 ସ୍ୱାମୀ ଅବା କେବେ   ପ୍ରସନ୍ନ ହୋଇବେ
 କରିବେ ବା ଉଚ୍ଚପଦପ୍ରଦାନ,

ଘୁଣାବବ ହୋଇ ସେ ମର୍ତ୍ତ୍ୟଜନ,
ପ୍ରାଣପଣେ କରେ ଅନୁସରଣ ।

୧୨

ସତ୍ୟ ଲୁଲ୍ଲେଚକ ଗୁଣାଜନର,
ଭୋକନ ଶୃଙ୍ଖଳେ ନାହିଁ ଲୁହର,
ଅଗା ବଳବତ୍ତା ଲଭିବେ ସୁଖବାଦ
ହୋଇଲେ ଜଗତେ ସତ୍ୟ ପ୍ରଭୁର,
ରଜନୀ ଦବସେ ଚନ୍ଦ୍ରାଧାର,
ଖୋଜନ୍ତି କାରଣ ପ୍ରତିକାର୍ଯ୍ୟର ।

୧୩

ଘୁଣାଯୋଗେ ପର୍ତ୍ତୁଗିଜଗଜନ,
ଭରତବର୍ଷକୁ ପଥଦର୍ଶନ—
କରି ଗୁନମତ ହେଲେ ପୁଲକିତ
ଭରତେ କରିବେ ଧନଅର୍ଜନ,
ଅସ୍ତ୍ରିକା ଦକ୍ଷିଣଭାଗର ସ୍ଥାନ,
କଲେ “ଉତ୍ତମାଗା” ନାମ ପ୍ରଦାନ ।

୧୪

ଘୁଣାଯୋଗେ “କଲମ୍ବସ” ନାବିକ ।
ଚଳାଇଲେ ଯୋଡ଼ ସାଗରଯାକ,
ଦେଖି ଅମେରିକା ଉଡ଼ାଇ ପତାକା
ଫେରିଲେ ଏ ଦେଶେ ସେ ସାହିସିକ,
ଘୁଣେଇକା ଦେଶ ଜାଣିଲେ ଲୋକ,
ପକ୍ଷେ ପୁଣି ଗଲେ କେତେ ବଣିକ ।

୧୫

ପ୍ରବଳପ୍ରତାପୀ ରଣନିପୁଣ,
 ବୀର ସିଂହଦର ଉପୁଦଳନ,
 ବର ଘୋରଯୁଦ୍ଧ କେତେ ଜନପଦ
 ଲଭିଲେ ବହୁତ ନୟନସଜ,
 ନୋହୁଲ ତାଙ୍କର ଅଶା ପରଶ,
 ସିଂହରେ କଲେ ବସି ଶୈବନ ।

୧୬

ଅଶାବଦ୍ଧ ହୋଇ ଯବନଗଣ,
 କଲେ ଭାରତରେ ପଦକ୍ଷେପଣ,
 ଅମଲ୍ୟ ଭାରତ ବର କରଗତ
 ପାଇଲେ ବହୁତ ମଣି କାଞ୍ଚନ,
 ତଥାପି ନୋହୁଲ ଅଶାପରଶ,
 ଭାଙ୍ଗିଲେ ଅନେକ ଦେବରବନ ।

୧୭

ଅଶାରେ ଉତ୍ସାହ କ୍ଳାନ୍ତ ବୀର,
 ପଲ୍ଲୀ ପ୍ରାଙ୍ଗଣେ କଲେ ସମର,
 କମ୍ପାଇଲେ ଦେଶ ଦେଖାଇଲେ ସାସ
 ସିଂହ ସୈନ୍ୟଙ୍କୁ କଲେବ ଦୂର,
 ବଞ୍ଚେ ଉତ୍ତାଇଲେ ଧୂଳି ନିଜର,
 ରଖିଲେ ଗୌରବ ଇନ୍ଦ୍ରଜିତର ।

୧୮

ବାମା ଲକ୍ଷ୍ମୀବାହୁ ହାନସି ରଣେ,
 ଅମଲ୍ୟ ସ୍ଵାଧୀନ ଭବକୁ ଜାଣି,

ମନେ ମନେ ଗୁଣି   ବହୁଳ ତରୁଣୀ
ଅନ୍ୟ କିଏ ନେବ ମୋଗନ୍ଧ୍ୟ ଯୁଗି,
ଅଶାୟୋଗେ ଯୁଦ୍ଧ କଲ କାମିନୀ,
ତା ଯିଏ ଘୋଷୁଛୁ ଏବେ ମେଢିନୀ ।

- ସ୍ୱଦେଶ ।

ସ୍ୱଦେଶ କେମନ୍ତ ଅଟେ ମନୋମତ
କେ କହୁବ ତା ବଢ଼ୁ ।

ସୁଦେଶର ଗୋରା କେଡ଼େ ମନୋଲୋଭୁ
ତା ପାଇଁ କେ ନୋହେ ଦାଉ ।

ଦେଶ ଉତ୍ସବର ନିଆ ସଙ୍ଗେବର
ସମସ୍ତେ ଯେ ମନୋହର ।

ଯେତେ ପଶୁପକ୍ଷୀ ଦେଖିବ ନିରେଖି
ସକଳେ ଗୁଣ ଅକର ।

ସ୍ୱଦେଶର ଶାନ୍ତି   ମନୋହର ମର୍ତ୍ତି
ଦେଖି ପ୍ରତି ଫୁଲଯାଏ ।

ସ୍ୱଦେଶୀୟ ଗୁଡ଼ା   ସ୍ୱଦେଶୀୟ ପ୍ରଜା
 . ଦେଖି ତୋଷ କେ ନ ପାଏ ।

ସ୍ୱଦେଶ ଚଳଣି   ଅତି ଭଲ ମଣି
ଚଳନ୍ତି ସମସ୍ତ ଜନେ ।

କବିଗୀୟ ପ୍ରଥା କରନ୍ତୁ ଅନ୍ୟଥା
 ଦୋଷ ବାଛି କରି ମନେ ।

ସ୍ୱର୍ଗେନେଁ କ ସ୍ନେହ ନ ଦେଖିଲେ ଲୁହ
ନୟନୁ ହୁଏ ବାହାର ।

ଛନ ଛନ ମନ ଅତି ଉଚ୍ଛାନ୍ନ
 ଯାଣେ ତୁମ୍ଭଙ୍କ ପ୍ରକାର ।
 ଛନ୍ଦ ଘର ଦ୍ଵାର ପୁଷ୍ପ ପରିବାର
 ବିଦେଶେ ଯେହୁ ରହୁବ ।
 ସ୍ଵଦେଶୀୟ ମୁଖ ଦେଖି କେତେ ସୁଖ
 ସେ ଅନୁଭବ କରୁବ ।
 ସ୍ଵଦେଶ ଉନ୍ନତ ପ୍ରଥମରେ ଚନ୍ଦ୍ର
 ବିଦେଶ ଯେ ତାହା ପର ।
 ଏହି ଜୟମରେ ବନ୍ଦ ହୁଅ ବାରେ
 ବିଜ୍ଞ, ଗଜ୍ଞ, ଧନେଶ୍ଵର ।
 ଘୃହେ ତ୍ରୁହଗଣ ଶୁଣ ମୋ ବଚନ
 ହୁଅ ବନ୍ଦପରିକର ।
 ପ୍ରତ୍ୟେକରେ ଗୁଣ କରବା ସ୍ଵଦେଶ
 ମୁଖକୁ ଉଦ୍ଘୃଷ୍ଟର ।
 ସ୍ଵଜାତି ଉନ୍ନତ ଚନ୍ଦ୍ର ଦିନ ଗୁଣ
 ସାଧନେ ହୁଅ ତପୁର ।
 ସ୍ଵଦେଶ ଗୌରବ କରି ଅନୁଭବ
 ଜନମ ସାର୍ଥକ କର ।
 ସ୍ଵଦେଶ ପ୍ରେମରେ ମୁଗୁ ହୋଇବାରେ
 ଧୀରେ କି ନ କରୁଛନ୍ତି ।
 ପତି ଇତିହାସ ନ କର ସାହସ
 ଦେଖି ଉଚ୍ଛଳରଗତ ।
 ଓଡ଼ିଶା ମୋହର ମର୍ତ୍ତ୍ୟ ସ୍ଵର୍ଗଧର
 ନ ଗଣଇ ମୁହଁ ଆନ ।

ଅତି ମନୋହର   ଜ୍ଞପଦେଶର

ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ବହୁସ୍ଥାନ ।

ସ୍ୱଦେଶୀୟ ଜନ   ବଦନ ଲେକନ

କର ପ୍ରେମାମୃତ ପାନ ।

ସୁଗେ ଜେଡି ବଜ୍ର   ଚନ୍ଦ୍ରବି ସ୍ଵାଧୀନ

ଏକ ଜାମନା ପ୍ରଧାନ ।

ଓଡ଼ିଶା ସ୍ୱାଧୀନତା   ଉନ୍ନତ କାମନା

ହୁଏ ମୋର ନିରନ୍ତର ।

ଜଗତକାର୍ତ୍ତବୀ ପଦ୍ମଭାବନା

ଉତ୍କଳର ଦୁଃଖ ହର ।

ନାନା ଶସ୍ୟ ହେଉ   ସୁଖେ ଦିନ ଯାଉ

ରହୁ ମୋ ଭରସାରେ ।

ଜାନା ଗ୍ରନ୍ଥ ପରି   ଦ୍ଵିତୀୟ ସଂସ୍କରଣ

ଦେଖନ୍ତୁ ଜଗତଜନେ ।

ବନ୍ଧୁତ ବାଣିଜ୍ୟ   ହେଉ ଏହି ଗଳ୍ପ

ଧନରେ ଅଳକା ସମ୍ମ ।

ମହା ବୀର ଶତ୍ରୁ   ହୃଦୟ ବାହାର

ସେହେ ଭ୍ରମ ପ୍ରବନ୍ଧ ।

ବାଜୁ ବାବୁବାଜୁ   ଭଉଥାଉ ଥୁକା ।

ପାରିବାରିକ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ।

ମହାବଳେ ଅବର୍ଣ୍ଣ   ହେଉ ଏହି ଦେବ

ଅନ୍ୟ ଅନ୍ୟ ଜାତିଙ୍କର ।

ଦ୍ଵାପାନ୍ତରତ ବ୍ୟକ୍ତିର ଶେଷ ।

୧

ଅଉ କି ଅମଲ୍ୟ ଧନ ଦୁଃଖିର ରତନ
ସୁଧାଂଗୁବଦନ ଶିଶୁ ହେବ ବଲ୍ଲେକନ
କରବ ମୁଁ ଅଲଜନ ସ୍ନେହେ ଦେବ ଚମ୍ପଦାନ
ତା କୋମଳ ଗଣ୍ଡସ୍ତଳେ, ଏଉ ସୁଶିଷ୍ଟାନ
ଏ ଜୀବନେ ଘଟିବ କି ଜଗନ୍ନାଥବନ
ତାପିତ ପ୍ରାଣ ଶୀତଳ କରବ ଏ ଦାନ ।

୨

ଅହା ମୋ ପ୍ରେୟସୀ ବାଳା ଲେଟି ଭୂମିତଳେ
ମୋ ଚରଣେ ଦେଇଥିବ କରକୁ କପାଳେ
ନୟନୁ ଲେଉଟିଛଥାର ବନ୍ଧୁଥିବ ବାରମ୍ବାର
ତାକୁଥିବ “ଦାନନାଥ” ! ବୁଝ ଅସମ୍ଭାଳେ
ଲଜ୍ଜା ଜୀବନଦାୟ ମୋହର ଚକ୍ଷୁରେ
ଦୁଃଖିନୀ କ୍ଳେଶ ନ ପାଉ ଏ ସମ୍ଭାଷଣେ ।

୩

ଅହା ମୋ ପ୍ରାଣଦାୟିନୀ ଦୁଃଖିନୀ ଜନନୀ
ମୋହପାଇ ରୁକୁଥିବେ ଫବସ ରଜନୀ,
କାହିଁ ଗଲୁ ପୁଣି ମୋର ଏ ପୁର କର ଅନ୍ଧାର
ଏସୁ କଥା ରଖୁଥିବେ ହୋଇ ବାଦୁଳାନୀ
ମଳିନବସନୀ ଅହା ମଳିନବଦନୀ
ମତେ ଦେଖି ହେବେ ସତେ ଅନନ୍ଦଭାଷିଣୀ

୪

ଅହା ମୋର ହୃଦୟର ଥିବେ ଗନ୍ଧ୍ୟାଗିତ,

ଅଗଣରେ ବହୁଥୁବ ନିର୍ବାସ ନୟିତ
 ଗାକୁଥୁବେ ଅର୍ତ୍ତସ୍ୱରେ ପ୍ରଭୁ ଶ୍ରୀ ଜଗଦୀଶରେ
 ମାଗୁଥୁବେ ମୋ ପୁତ୍ରକୁ ଦିଅ ହେ ତୁରଜ
 ଏମନ୍ତ ସମୟେ ମୁଁ କି ହେବ ତହିଁ ସ୍ଥିତି
 କୋଳାହଳ କରି ସେହି ହେବେ ଅନନ୍ତ ।

✽

ମୋ ଜୀବନ ଧନ ସବୁ ମୋର ବଳୁଗଣ
 ମୋ ବିପ୍ଳାବେ ହେଉଥୁବ ତାଙ୍କ ମନ ଭ୍ରମ
 ପଡୁଥୁବ ମୋର କଥା ହୃଦେ ଲଭୁଥୁବେ ବ୍ୟଥା
 ଶ୍ରେଷ୍ଠକୁ କରୁଥୁବେ ମୋର ନିବେଦନ
 ଏମନ୍ତ ସମୟେ ତହିଁ କରି ଅଗମନ
 ହରିବିବ ସେହି ବ୍ୟଥା ଦେଇଣ ଦଶିନ ।

୨

ସାଇ ପତୋଷା ଅତି ଯେ ଗ୍ରାମବାସୀଗଣ
 ଯେହୁ କରୁଥୁଲେ ମତେ ସେହେ ଦରଶନ
 ଦଳ ଦଳ ହୋଇ ବସି ଶୁଣୁଥୁବେ ଦିବା ନିଶି
 ଏ ମନଭାଗ୍ୟର ହେଲୁ କି ଦୁଃଖ ଘଟନ
 ହେବ କି ଏ ଜନ୍ମେ ତାର ପୁଣି ଉଦ୍ଧାରଣ
 ମତେ ଦେଖି ଅଚିନ୍ତିତ ହେବେ ସେ ତକ୍ଷଣ ।

୩

ଗ୍ରାମଉପକୂଳେ ଅତି କରୁଣ ଭ୍ରମଣ
 ମନମନ ବହୁଥୁବ ଗୀତସମ୍ଭାରଣ
 ନାନାଧୂମକରନ ଗ୍ରାଣେ ଦେଉଥୁବ ଗଳ
 ମରମର ଶବ୍ଦ କର୍ଣ୍ଣେ ହୋଇବ ଶ୍ରବଣ

ଗୁଣ୍ଡୁଗୁଣ୍ଡୁ ଗାଉଁଥିବେ ମଧୁକରଗଣ ।
ଲତା ଗୁଲ୍ଲୁ ହୋଇଥିବେ ନୟନ ରଞ୍ଜନ ।

୮

ସମୁଦ୍ରବାହନୀ ଆହା ଗ୍ରାମର ଡ଼ିଙ୍ଗିନୀ
କଳକଳ ଯାର ଜଳ ସଦା କରେ ଧ୍ବନି
କର୍ତ୍ତୃପଥେ ଯାଏ “ତରା” ବିଜ୍ଞାନ ନୟନ ଧରି ।
ତାର ଡ଼ାରେ ପ୍ରଗ୍ବଳା ଆହା କି ଗଠନା ।
ଭବୁକଜନର ମନ ନିଏ ସେହୁ କିଣି
ଗୁଡ଼ କି ଦେଖିବେ ତାହା ମୋ ନୟନବେନ ।

୯

ଗ୍ରାମର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଉନ୍ନତପଦ୍ମ
କରୁଛି ସତେ ଗଗନ ସେହୁ ଦୃଢ଼ଶ୍ରୀତି
ତରୁଗୁଚ୍ଛରେ ଶିଖର ଅଟେ ଅତି ମନୋହର
ଅନପମ ଗୋଭାଗ୍ଗି ଯା ଦେହେ ମଣ୍ଡିତ
ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଜାତି ଝର, ହ୍ରଦ, ସରସୀ, ସରଜ
ଗୁଡ଼ କି ଏ ଜନ୍ମେ ତାହା ହେବ ବିଲେକିତ ।

୧୦

ସୁଦେଶର ଗୁଚ୍ଛଧାନ ମର୍ତ୍ତ୍ୟେ ଅତୁଳିତ
ଅଳକାପୁରୀ ଯାହାକୁ ଅଟେ ପରଚିତ
ମଣି ମଣିକ୍ୟ ଖଚିତ ଅନ୍ତରେ ଐଶ୍ବର୍ଯ୍ୟାନ୍ବିତ
ଅପଦ୍ମ ସୁନ୍ଦର ସୌଧମାଳା ବିଗୁଚ୍ଛିତ
ବର, ଗୁଚ୍ଛା, ଧନା, ମାନା ପଣ୍ଡିତେ ପୁରୁଷ
ଏ ସାନ ଲେଚନ ତହିଁ ହେବ କି ପରୁଷ ।

୧୧

ମୋ ବିନତ ଶୁଣ ଉଠେ ନୀଳରତ୍ନାକର
ପୃଥ୍ବୀର ଚତୁର୍ଥାଂଶେ ପ୍ରବେଶ ତୁମ୍ଭର
ତବଯୋଗେ ନରଗଣ ପାଉଛନ୍ତି ବହୁ ଧନ
ଦେଶର ସର୍ବତ୍ରା କୃଷି ହୁଏ ନିରନ୍ତର
ଥରେ ମାତ୍ର ଏ ଦୁଃଖିକ ତୁମ୍ଭେ ଦୟା କର
ନିଗ୍ରହେ ଉପକୂଳେ ନେଇଣ ଉଦର ।

୧୨

ମୋର ନିବେଦନ ବାରେ ଶୁଣ ସମାରଣ
ଜଗତପ୍ରାଣ ନାମକୁ କରଛୁ ଧାରଣ
ଏ ଦୁଃଖିର ରଣ ପ୍ରାଣ ହେବ ତବ ଯଶ ମାନ
ଉଡ଼ାଇ ଆକାଶପଥେ ନିଅ ହେ ବହନ
ପବନ ଉଠାଅ ତୁମ୍ଭେ ଅତି ବଳବାନ
ଏ ନୁହେଁ କଠିନ ହେବ ସହଜେ ସାଧନ ।

୧୩

ଅହେ ଦନକର ମୋର ଶୁଣ ନିବେଦନ
ଏହି ନିଗ୍ରହପୁଠାରେ ପକ୍ୱାଅ ନୟନ
କେତେ ଜଳଗ୍ଧି ନିଜ କରୁଛୁ ଆକାଶେସ୍ଥିତି
ସମୁଦ୍ର ସରତ ସର କରଣ ଗୋଷଣ
ମତେ ଦେଖି ଟେକି ଥରେ ଉଠାଅ ଗଗନ ।
ପବନ ସାହାଯ୍ୟେ ହେବ ମୋଗୃହଗମନ ।

୧୪

ଲୁହନାହୁଁ ଆଶା ଯୋଗୁଁ କରେ ମ ବିନତ
ଏ ସବୁ ଜଡ଼ପଦାର୍ଥ ବି ତାଙ୍କ ଶକ୍ତି

ଯେହୁ ନିତ୍ୟ ନିର୍ଗୁଣାର   ଯେ ଅନ୍ୟାୟମାଠାକୁର
 ସନାତନ ନିରଞ୍ଜନ ଅଶିଳର ପତି
 ଯେବେ ଦୟା ବହୁ ମୋତେ ଦେବେ ସେ-ମନ୍ଦିତ
 ତେବେତ ପାଇ ହୋଇବି ଏ ନୀଳାମ୍ବୁପତି ।

ପୁରୁଷୋତ୍ତମର କେତେକ ଦୃଶ୍ୟ ।
 ଅସ ଅସ ଦଶିକ ଉତ୍ସାହ ହୋଇ,
 କେତେ ଗୋରା ଦେଖିବି ମନ ପୁରୁର ।
 ଦେଖ ସୁରମ୍ୟ ସର ଗଜେ ଏଠାରେ,
 ନରେନ୍ଦ୍ର ନାମ ଯାର ଅଛି ମହାରେ ।
 କେତେ ପ୍ରଗସ୍ତ ଏହୁ ସୁମନୋହର,
 ଦେଖି ଉତ୍ସାହ ହୁଏ ହୃଦୟଗାର ।
 ଚାରି ପାଶେ ସୋପାନ ଶିଳାଗ୍ରସ୍ଥତ,
 ନିବିଡ଼ ପ୍ରାଚୀରରେ ଅଛି ବେଞ୍ଚିତ ।
 ସରସା ଜଳେ ଗଜହଂସନାକର,
 ସନ୍ତରଣ କରନ୍ତି କି ପଟାନ୍ତର ।
 ପୁଣି ଦଶିକ ଦେଖ ଚାରି ପାଶରେ,
 ଅସଂଖ୍ୟ ଯାଦି ଗଣ ଉତ୍ସାହରେ ।
 କରୁଅଛନ୍ତି କେତେ ଗାଥ ମାର୍ଜନ,
 କେବା ତପିଣ ଯୋଗଧ୍ୟାନେ ମଗନ ।
 ଚାଲି ଦଶିକ ପୁଣି ଏ ସ୍ଥାନ ଛାଡ଼ି,
 କିପ୍ରାଣ୍ଡି ବଡ଼ଦାଣ୍ଡ ପଥକୁ ମାଡ଼ି ।
 ସମ୍ମୁଖେ ଦେଖ ଅନାଥଙ୍କ ସଦନ,
 ଇଶ୍ବର ଆଶ୍ରା ଧରି ଜାଣନ୍ତି ବିନ ।

ଧନ୍ୟ ଉଦ୍ଧରକର ବିବା ମହିମା,
 ଜୀବରେ ତାଙ୍କ ଦୟା କେ କରେ ସାମା ।
 ସମ୍ମୁଖେ ଦେଖୁଅଛୁ ଯେଉଁ ସଦନ
 ଏ ଅଟେ ନିଜେଶ୍ଵରଙ୍କର ଭବନ ।
 ଗଜପତିଙ୍କ ଥିକା ମହାଜଳରେ,
 ଉଡ଼୍ଡାୟମାନ ହେଉଥିଲା କାଳରେ ।
 ସେ ଏବେ ଯେତାଂସ୍ୟ ସଙ୍ଗେ ସମାନ,
 କାଳ ବେଳର ଖେଳ କେ କରେ ଅନ ।
 ଶୂଳ ଶୂଳ ଦଶିବ ଶ୍ରଦ୍ଧ ଏ ସ୍ଥାନ,
 ଦେଖ ଅରୁଣସ୍ତମ୍ଭ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ।
 କେମନ୍ତ ସୁଲ ଏହା ବି ଉଚ୍ଚତର,
 ବୋଲନ୍ତି ଲୋକେ ସବୁ ଶେଷେ ପ୍ରସର ।
 କ୍ରମେ ଏ ସିଂହଦ୍ଵାର ଦେଖ ଦଶିବ,
 କେତେ ଉନ୍ନତ ଏହା ଦେଖିଲେ ଦବ ।
 ଉତ୍ତରେ ଦେଖ ଅସି ବଡ଼ ଦେଉଳ,
 ଅତି ଉନ୍ନତ ପୁଣି କେତେ ସୁନ୍ଦର ।
 ପୂର୍ବକାଳରେ ଗୁଡ଼ା “ଅନଙ୍ଗଭୀମ”,
 କର ଅଛନ୍ତି କାର୍ତ୍ତି ଏ ଅନୁପମ ।
 ଏଥୁରୁ ଜଣାଯାଏ ଉତ୍କଳ ଲୋକ,
 ଶିଳ୍ପନୈପୁଣ୍ୟେ ଥିଲେ କେତେ ବିବେକ ।
 ଚତୁର୍ଦିଗରେ ଦେଖ ଅସଂଖ୍ୟ ଜନ,
 କରନ୍ତି ସୁଖେ ମିଶି ଅନୁଭୋଜନ ।
 ଜାତୀୟ ସଂସ୍କାର ନାହିଁ ଏଠାରେ,
 ଶୂନ୍ୟ ହୁଇଁଲେ ଦୃଢ଼ ଭୋଜନ କରେ ।

ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ ଏ ପ୍ରଥା ପ୍ରମୋଦନାୟ,
 ଯେ ଏହା ଚଳାଇଛି ସେ ମାନନାୟ ।
 ସେ ଲୋକ ଧର୍ମରାଜ ଛାଡ଼ି ଦେଇ,
 ମୁଁ ଜାଣେ ସେହି ସତ୍ୟଧର୍ମୀ ଅଟଇ ।
 ନୋହଲେ ଏ ଉନ୍ନତ ଭାବ ତାଙ୍କର,
 ହୋଇ ନ ଥାନ୍ତା କେବେ ହୃଦୟର ।
 କେତେ ସୁନ୍ଦର ସ୍ଥାନ ଜଗମୋହିନୀ,
 ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ବସି ଭକ୍ତଗଣ ।
 ଇଶ୍ଵରପ୍ରାପ୍ତପାଠମାନ ପଢ଼ନ୍ତି,
 ଦଣ୍ଡ ପ୍ରଣାମକର ଭକ୍ତ ଚଳନ୍ତି ।
 ଅହା ତାଙ୍କର ଅଟେ କେତେ ଦୟାସ,
 ଦେଖି ମନେ ଅଶେଷ ମୋର ସନ୍ତୋଷ ।
 ଅସ ଦର୍ଶକ ଦେଖ ସ୍ଥାନମଣ୍ଡପ—
 ଉପରେ ରହି ସିନ୍ଧୁଗୋରୁକଳାପ ।
 ଘୋର ଗର୍ଜନେ ସିନ୍ଧୁଜଳ ଉଠଇ,
 ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ଅବା ଉଠେ ତାକୁଛି ।
 ଭରଞ୍ଜମାଳସରୁ କି ଗୋରୁଧର,
 ନାଚି ଖେଳି ଅସନ୍ତି ଉପର୍ଯ୍ୟୁପର ।
 ଦେଖି ଭରଞ୍ଜମାଳ ମନେ ହେଉଛି,
 ସବୁଥୁମ୍ପେ ବାସୁକି ଅବା ଗୁପ୍ତୁଛି ।
 ବାଜକରେ ଖେଳନ୍ତି ଖେଳ ଯେସନ,
 ଜଳଚରଙ୍କ ଖେଳ ଅଟେ ତେସନ ।
 ସାଗରଗର୍ଭେ ଜଳ-କଣା ପବନ,
 ଆଣି ଲୋକଙ୍କ ଦେହେ କରେ ଲେପନ ।

ଦେଖି ଏ ଅନୁପମ ଗୋରୁରୁଣ୍ଡ,
ହୃଦୟାଗରୁ ଉଠେ ଶବଳହସ୍ତ ।
ଅନୟ ଅନୟ ସେ କରୁଛି ଏ ଗୋରୁରୁଣ୍ଡ,
ବରଅଛନ୍ତି ପ୍ରଭୁ ବୈକୁଣ୍ଠବାସୀ ।

ଉନମିତ ସ୍ୱପ୍ନମୂର୍ତ୍ତି (ରଘୁନାଥ)

ଯଶସ୍ୱୀ ପଣ୍ଡିତ ମହାବୃଷଣ
ବଦନାଧିପତି ଶ୍ରେଷ୍ଠବ୍ରଜନ
ସ୍ୱପ୍ନା ଉନମିତ ହେଲେଣି ସୁବ୍ରତ
ଜାଣି ସ୍ୱପ୍ନମୂର୍ତ୍ତି କଲେ ବିଧାନ
ସରାବୃତ୍ତ ହେଲା ଅତି ଗୋରୁନ
ମଞ୍ଚରେ ବସିଲେ ଗୁଡ଼େନ୍ଦ୍ରଗଣ ।

ବାଜିଲା ଶୁଭସତକ ବାଦନ
ବଜିଲା ପଦଦେବ ଚରଣବନ
ଜଗତମୋହନ ଶ୍ରେଷ୍ଠଙ୍କ ଭଗିନୀ
ହେଲେ ଜାନା ଅଲଙ୍କାରେ ମଣ୍ଡନ,
ସଙ୍ଗରେ ସୁନନା ତାଙ୍କୁ ଘେନିଣୀ
ସରାମୟରକୁ ଜଳ ଗମନ ।

ଅନୁପମରୂପଲବଣବଦନ
ଦେଖି ସେ ବାଳାଙ୍କୁ ସଦାହରଣ
ନିମ୍ନସ୍ଥାନରେ ଏକନୟନରେ

ଗୃହ୍ଣିଲେ ହୋଇଲୁ ଚନ୍ଦ୍ରଲମ୍ବିତ
କେବଳ ଅସନେ ଶରୀରସ୍ଥିତ
ମନ ନେତ୍ର କଲେ ତହିଁ ବସନ୍ତ ।

୪

କିନ୍ତୁ କେବେ କେବେ ନିବେଶ
ରଖିଲେ କେ ଯଥାସ୍ଥାନରେ ବାସ
ନୟନମନ୍ଦିର ବୁଡ଼ିରଞ୍ଜକର
ଯଦ୍ୟପି ହୋଇବ ଅମୃତ ବେଶ ।
ବ୍ୟର୍ଥ ହେବ ଏ ସକଳ ପ୍ରୟାସ
କ୍ଷୁଧା ହେବ କନ୍ୟା ଲଭିବା ଅଗ ।

୫

କେତେ ନୟସୁତ ଶ୍ରବଣେ ପୁଣି
ନୟନଭଙ୍ଗୀ କୋମଳଗୁହାଣି
ବହୁତ ବିଳାସ କଲେବ ପ୍ରକାଶ
ଲଭିବା ଅଗାରେ ଗୁଚ୍ଚନମନା
କନ୍ୟାଙ୍କୁ ସୁନନ୍ଦା ପ୍ରତିହାରଣୀ
ସମ୍ପୋଷ୍ଟ କରୁଲୁ ମଧୁରବାଣୀ ।

୬

ଏହି ମହାପାଳ ନଗଧେଷର
ସୁଷ୍ମପୁର ଗୁଚ୍ଚଧାନା ଯୁଦ୍ଧର
ଭକ୍ତା “ପରନ୍ତପ” ପ୍ରକାଶି ପ୍ରତାପ
ସାର୍ଥ କରୁଛନ୍ତି ନାମ ନିଜର
ପ୍ରଜାଙ୍କ ପାଳନେ ଅତି ତପୁର
ଦୈବକାର୍ଯ୍ୟେ ରତ ଏ ନୟବର ।

୭

ଗଜନମଣ୍ଡଳେ ଭାରହାସନ୍ତ
ଥାଇ ପ୍ରଘୋଷନ ବାହୁଁ ନନ୍ଦନ୍ତ
ଏକା ନିଶାପତି ହେଉ “ଜ୍ୟୋତିଷ୍ମତୀ”
ଯେସନେ ଗୁଣିବ ଲୋକେ ବୋଲନ୍ତି
ମେଦିନୀବନ୍ଧରେ ବନ୍ଧୁ ନପତି
ପରନ୍ତପ ହେଉ ଏ “ଗୁଚ୍ଛସ୍ମତୀ” ।

୮

ଯେବେ ମନୋନାତି କର ସୁନ୍ଦର
ନିଅ ପତିପଦେ ଏହାକୁବନ୍ଧ
କମଳା ଗୁଣ୍ଡଲେ ବିଛୁ ନ କହଲେ
ଗଲେ ଶ୍ରବଣନୀ ପ୍ରଣାମ କର
ସକଳେ ମଣିଲେ ଗୁଚ୍ଛକୁମାର
ଗଣନା ନ କର ଅଇଲେ ଫେର ।

୯

ସରସୀଲହରୀ ଗୁଚ୍ଛହିଁସକୁ
ଏକପଦ୍ମଠାରୁ ଅନନ୍ୟସ୍ମଦୁକୁ
ନିଅଇ ଯେସନ ସୁନଳା ଶେଷନ
ନେଲ ସେ ରୂପସୀ ଗୁଚ୍ଛବାଳାକୁ
ଅନନ୍ୟନରପତିପତିଧାନକୁ
ଦେଲ ଭାବିକର ପରିଚୟକୁ ॥

୧୦

ଅର୍ଜଦେଶପତି ଏ ମହାଶୟ
ଏହାଙ୍କ ଔଷଧ୍ୟ ଅଳ୍ପଥନୟ

ସୁରନାଶ୍ରୟଣ ଯୌବନ ଲୋକନ

କଲେ ତାହାଙ୍କର ମୋହ ଉଦୟ
ଲକ୍ଷ୍ମୀ, ସରସ୍ୟା ଉତ୍ସବ ପ୍ରାୟ
ବର; ଏହାଙ୍କର ହୃଦୟ ଚୁପ୍‌ସ୍ୱା ।

୧୧

ସୁନନ୍ଦାବତନ ଶୁଣିଲେ କର୍ତ୍ତେ
ଗଲ ବୋଲି ଠାର ଦେଲେ ନୟନେ
ଅଙ୍ଗଦେଶେଶ୍ୱର ଅପୂର୍ବ ସୁନ୍ଦର
କି ଲବ ଉଦୟ ନନ୍ଦନାମନେ
ବିମ୍ବେ ହୋଇଲେ ତାଙ୍କ ବରଣେ
ବିଦା ଉନ୍ମୁଚି ଲୋକ କେ ଜାଣେ ।

୧୨

ଅବନ୍ତାନାଥଙ୍କୁ ଦେଶ ସୁନ୍ଦର
ସ୍ୱର୍ଗାବେ ଶେଷନ୍ତ ରୂପମାୟା
ଏହି ନରବର ମଣିମାଣିକ୍ୟର
ପ୍ରସାରେ ଜାହ୍ନବ ତପନ ପର
ସୁବିଗଳବକ୍ଷ ସୁବେଶଧାରୀ
ଦୀର୍ଘବାହୁ ଅହା କି ମନୋହାରୀ ॥

୧୩

ମନରେ ହେଉଛି ଏ ଅନୁମାନ
ଗୁପ୍ତରେ କୌଣସି ଦେବନନ୍ଦନ
ରୁମ୍ଭର ଉପାରେ ଏ ଗୁପ୍ତସ୍ଥଳରେ
କରଣ ଅଛନ୍ତି ଶୁଭାଗମନ
ଏହାଙ୍କ ପ୍ରତାପେ ଗୁପ୍ତେନ୍ଦ୍ରଗଣ

ଅଛନ୍ତି ଚରଣେ ସଦା ଗରଣ ॥

୧୪

ଅବନ୍ତାନାଥଙ୍କ ଗୁଡ଼ିଆଳରେ
 “ ମହାକାଳ ” ନାମେ ପାଠସ୍ଥାନରେ
 ଅଛନ୍ତି ଗଙ୍ଗର ନିକଟେ ତାହାର
 ଗୁଡ଼ିଆର ଚନ୍ଦ୍ର ଚର୍ମ ଉପରେ
 ଅବନ୍ତାପତି ପ୍ରିୟାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ
 ପ୍ରମୋଦ ବହାର ରଞ୍ଜିତାଳରେ ॥

୧୫

ଗଙ୍ଗରଞ୍ଜ ଶିରଚନ୍ଦ୍ରବରରେ
 କୃଷ୍ଣପକ୍ଷରୁଷ ସନତମିରେ
 କୌମୁଦୀଉପୁବ ବର ଅନୁରବ
 ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ସମୟ ଅନନ୍ତ ମନେ
 ଏହାକୁ ବରଣେ ମୃଗନୟନେ
 ସିପ୍ରାନାମାଞ୍ଜରରମ୍ୟଉଦ୍ୟାନେ—

୧୬

ପ୍ରିୟତମ ସଙ୍ଗେ ସୁଖେ ବହର
 ଯୌବନଶିରବ କୃତାର୍ଥ ବର
 ଯେହ୍ନେ କୁମୁଦିନୀ ଦେଖି ଦିନମଣି
 ଅନୁରକ୍ତା ନୋହୁ ହୁଏ ଅନ୍ତର
 ତେହ୍ନେ ଥନା ଦେଖି ସେ ନୃପବର
 ଅନୁରକ୍ତା ନୋହୁ ହେଲେ ଅନ୍ତର

୧୬ *

ଏଥୁଅନ୍ତେ ସୁନଳା ଯେ ବଚନ ଦସାର
 କହଇ ଗୁରୁଣ ବାଣୀ ଗୁଣ ଗୋ ସୁନର
 ଗୁଣିଥିବ ପୂର୍ବକାଳେ ଥିଲେ ଏକ ମନ୍ତ୍ରପାଳେ
 ସୁବିଧାତ କାର୍ତ୍ତବୀର୍ଯ୍ୟ ନାମ ଯେ ତାଙ୍କର
 ଦେବଦତ୍ତପ୍ରସାଦେ ସହସ୍ରହୁକ୍ତଧାରୀ
 ବାହୁବଳେ ଅସ୍ଥାବଗଦ୍ରାପ ଅସ୍ଥକାରୀ ॥

୧୮

ମହାଗୁକ୍ତ କାର୍ତ୍ତବୀର୍ଯ୍ୟ ଲୁକ୍ତହର କାଳେ
 ଅପଗୁଧା ଜାଣୁଥିଲେ ନିଜଯୋଗବଳେ
 ହସ୍ତରେ ଧରି କୋଦଣ୍ଡ ଲଦଣ୍ଡେ ଦେବାକୁଦଣ୍ଡ
 ହୋଇଣ ଅତି ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଗମନ୍ତି ଚକ୍ଷୁରେ
 କିସ କହବା ଅସ୍ଥକ ତାହାଙ୍କର ବଳେ
 ଜାଗ୍ରଦାସେ ଦଶଗିରି ଥିଲେ ଏକ କାଳେ ॥

୧୯

ସେ ବରୁଣ ବଶେ ଜନ୍ମ ଏହି ନରପତି
 ସୁଗାଳସୁବୋଧ ଧାରୁ ପ୍ରଶାନ୍ତ ମରତ
 ଅନୁପ ଦେଶର ପତି ଗୁକ୍ତଧାମୀ ମାହିଷମାରୀ
 ନାମରେ “ପ୍ରତାପ” ବୋଲି ଜଗତରେ ଖ୍ୟାତି
 ଏହାଙ୍କ ଘୂରରେ “ଲକ୍ଷ୍ମୀ” ଅଟଇ ଅନ୍ତ
 ଚକ୍ରା ଅପବାଦକୁ ଦଣ୍ଡାର ଅନ୍ତ ॥

୨୦

ବର ପ୍ରସାଦେ “ପ୍ରତାପ” ଶାଈ ହୁତାଗନ ।

ତୁଟି ମଣନ୍ତି ମହରେ ପର୍ବୁରୁମ ବାଣ
ଗୁଣ ଅଗୋ ବଗ୍ନନେ ଯେବେ ବସି ବାତାୟନେ
ନର୍ମଦା ନଦୀର ଗୋରା କରକ ଲେକନ
ତେବେ ଝର “ବରମାଳା” ଏହାଙ୍କୁ ଅର୍ପଣ
ଏତେକ କହି ସୁନନା ହୋଇଲ ମଉନ ॥

୨୧

ଶରଦେ ମେଘାବରଣମୁକ୍ତଶଶଧର
କମଳନାୟକେ ଯେହ୍ନେ ଅସନ୍ତୋଷ କର
ତେସନ ଅନପ ଦୁପ ପ୍ରିୟଦର୍ଶନ ପ୍ରଘସ
ହେଲେନାହିଁ ତାହାଙ୍କର ନେତ୍ରାନନ୍ଦକର
ଦେଖିଣ ସୁନନା ପୁଣି ଅନବ ନୟକର
ନିକଟକୁ ନେଇଯାଇ କହୁଲ ମଧୁର ।

୨୨

ଯମୁନା ନଦୀର କୂଳେ ଗୁଣ ଗୋ ସୁନ୍ଦର
“ମଥୁରା” ନାମରେ ଅଛି ମନୋହର ପୁର
ନାୟକଗଣ ସମଭୂତ କାର୍ତ୍ତିକନ୍ତ ଗୁଣାନୁଦ
ଏହି ବାର “ସୁଷେଣ” ମେ ପୁରାଦଣ୍ଡଧାରୀ
ସିଦ୍ଧାନ୍ତମେ କହୁଗଣ ହଂସା ପରହର
ଥୁଲ ପର; ଗୁଣମାନେ ଅଛନ୍ତି ତାଙ୍କର ॥

୨୩

ଯମୁନାନଦୀଗର୍ଭରେ “କାଳାୟ” ନାମରେ
ଏକ ମହା ଅଜଗରସର୍ପ ବାସ କରେ
ସ୍ଥିର ଏକବାରେ ଶଗରଜ୍ଜଳ ଉପରେ
ପଲାଇ ଶରଣ ଗଲେ ଗଜାଙ୍କ ହମ୍ଭରେ

ମହାଗୁଡ଼ କାଳାୟୁର ମୁକ୍ତିପ୍ରଦାନରେ
ଲଭିଛନ୍ତି ଏ ଅମଲ୍ୟ ମଣି ପୁରସ୍କାରେ ॥

୨୪

କଣ୍ଠରେ “ସୁଷେଷ” ବାର ମଣିବ ଧାରଣ
ବରବାରୁ ଦିଶୁଛନ୍ତି ଦେହେ ଗୋରୁବନ
କୌସୁରଧାରଙ୍କ ଗର୍ବ ହୋଇଅଛି ଏଥୁ ଖବ
ଏହାକୁ ପତପଦରେ କଲେ ଗୋ ବରଣ
ନନ୍ଦନଜାନନ ସମ ଯେଉଁ “ବୃନ୍ଦାବନ”
ତହିଁରେ ସମୁଖି ସୁଖେ ବରବ ଭ୍ରମଣ ॥

୨୫

ଅଗ୍ରବର୍ତ୍ତା ଶିଖରର ଏକପାର୍ଶ୍ବ ଦେଇ
ସ୍ରୋତସ୍ନା ନଦୀ ଯେହେ ଛାଡ଼ିଣ ଗମଇ .
ସେତୁପଥ ଉନ୍ମତ୍ତ କଲେ ତହିଁ ବନ୍ଦଗତି
ବିଧିଅନୁସାରେ ଗୁରୁ ସୁନନା କହିଇ
ମହେନ୍ଦ୍ରଗିରି ସମୁଦ୍ର ନିକଟେ ଅଛଇ
ଏସ୍ ବାର ଅଧାର ଅଟନ୍ତି ଗୋ ତହିଁ ॥

୨୬

ଯେବେ ଏହାଙ୍କ ରମଣା ହେବ ଗୋ ସୁନ୍ଦର
ବାତାୟନେ ଦେଖୁଥିବ ସମୁଦ୍ରତଟ
ତାଳାବତର ମର୍ମର ଧ୍ବଜ ଶୁଣିବ କଣ୍ଠର
ସାଗରତୀରଲବଙ୍ଗପୁଷ୍ପଗନ୍ଧର
କେତେ ସୁଖ ଉଭୟରେ ଲଭିବ ସୁନ୍ଦର
ନଟକ ଏ ବାଦ୍ୟ ବାଳା ଗଲେ ଅନୁସର ।

ସୁନନା ଇନ୍ଦ୍ରମୁଖି କଳା ସମ୍ପୋଥନ
 ଖଞ୍ଜନାକ୍ଷି ବାରେ ଏଣେ ପଦ୍ମାଅ ନୟନ
 ସମ୍ପଦ ଅନନ୍ତ ଦୂରେ ମଳୟଗିରି ପାଖରେ
 “ଭରଗ” ନାମରେ ପୁରୀ ଅଛି ବିଦ୍ୟମାନ
 ପାଣ୍ଡୁ ଗୁପ୍ତ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଅଞ୍ଚଳ ସେ ସ୍ଥାନ
 ପାଣ୍ଡୁ ନାମରେ, ବିଶ୍ୱାସ ଏ ଉଚ୍ଚ ଗୁପ୍ତନ ॥

୨୭

ମହାଶକ୍ତି ପାଣ୍ଡୁଙ୍କର ତପକୁ ସାଧୁଣ
 ଅଗୁତୋଷେ କରିଥିଲେ ବଶ୍ୟତାବଧାନ
 ତାଙ୍କଠାରୁ ଏକଗର ପାଇଛନ୍ତି ପୁରସ୍କାର
 ଶକ୍ତି ସେ ଶର ଯୋଗେ ସବୁ ଶକ୍ତିଗଣ
 ପୁରସ୍କୃତପୁରସ୍କୃତ ଏକଦା ଗୁପ୍ତ
 ଉପେକ୍ଷା ସମ୍ପଦ କରିଗଲେ ଏହାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ॥

୨୮

ଏ ନୃପତି ପ୍ରିୟା ହେଲେ ଏହାଙ୍କ ସମ୍ପଦ
 ମଳୟଭୂମିରେ ହୋଇଗଲା ଉଦ୍ଧୃତ
 ତାମ୍ବୁଲଭାଜିତ ଗୁବାକବିଷଗୋଚର
 ଚନ୍ଦନତରୁରେ ଏଲାଲତା ସୁମନ୍ତ
 କେମନ୍ତ ଅପବା ଗୋରା ଦେବତାବାହୁତ
 ଦେଖି ଗୋ ଏଶିନୟନ ହୋଇବ ମୋହନ ॥

୨୯

ଇନ୍ଦ୍ରାବର ପର ଶ୍ୟାମବର୍ଣ୍ଣ ଏହାଙ୍କର
 ଗୋବେତନା ତୁଳ୍ୟ ତୁମ୍ଭେ ସ୍ୱପ୍ନବେ ଗଉର

ଏହାଙ୍କ ଅଙ୍ଗଶୟିନୀ ହେଲେ ଗୋ ଗୁଜନମନ
ସତପଳା ମେଘମାଳା କର ପଲ୍ଲବର
ଦୁହେଁ ଦୁହେଁଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ହୋଇବ ସୁନ୍ଦର
ଏତକ ସୁନ୍ଦରା କହ ହେଲୁ ତହିଁ ପ୍ରିୟ ॥

୩୦

ସଂଗୃହଣୀ ଦାସଶିଖା ଗର୍ବରେ ଯେସନ
ଅତିକ୍ରାନ୍ତ ବୃତ୍ତାବଳୀ କରେ ତିମାହନ
ଉନ୍ନତଜ୍ଞ ଗମନେ ପୁଷ୍ପଗତ ଗୁଜନମେ
ନିଗୁଣେ ମୁନିବଦନ ହୋଇଲେ ଭେଷନ .
ଜନଧାଙ୍କ ଅଗମନକୁ କରି ପ୍ରତୀକ୍ଷଣ
ଅନନ୍ତେ ରହିଲେ ପୁରୋବର୍ତ୍ତୀ ରାଜଗଣ ॥

୩୧

ହୁବନମୋହନୀ ବାଳା ସେ ନୃପଦୁହତା
ରାଜପୁତ୍ର ଅଜ୍ଞର ହେଲେ ସନ୍ନିହତା
ଦକ୍ଷିଣବାହୁସ୍ଥାନେ ବରଣରୁମରଞ୍ଜନେ
ସୁବରାଜ ଅଜ୍ଞ ହେଲେ ନିଃସନ୍ଦେହଚେତା
ମଧୁକର ସହକାରେ ଯେହ୍ନେ ଅନରତା
ରହିଲେ; ନୋହିଲେ ଧନା ଅନ୍ୟେ ଅବାହୁତା ॥

୩୨

ତୁଳିତ ଅଜ୍ଞତାରେ ଉନ୍ନତଗମନ
ଜ୍ଞାନୀ ସୁନ୍ଦରା ବସ୍ତ୍ରର ଜଳକ ବର୍ଣ୍ଣନ
ଏହି ଯେ ନୃପନନ୍ଦନ ଜନର୍ଥରୂପଗଞ୍ଜନ
କୁମାର ଏହାକୁ ମନେ ସାମାନ୍ୟ ନ ମଣ
ସୂର୍ଯ୍ୟବର୍ଣ୍ଣେ ମନୁନାମେ ଥିଲେକ ରାଜନ

ମହାପୁରୁଷ ଉଷାକୁ ତାହାଙ୍କ ନନ୍ଦନ ।

୩୪

ଏସ୍ ବଂଶେ ଜାତ ପୁରଞ୍ଜୟ ନରପତି
 ହିଲେକେ ବିଦତ ଅଛି ଯାହାଙ୍କର କାର୍ତ୍ତି
 ମହାଗୁରୁ ପୁରଞ୍ଜୟ ପୁରନ୍ଦରଙ୍କର ସଦ୍
 ଔରବତରେ ଅଗ୍ରେସ୍ ଅସୁର ମାରନ୍ତି
 ଥରେ ଅସୁରଙ୍କ ଯୁଦ୍ଧେ ନ ପାର ନପତି
 ପିନାକାବେଗକୁ ଥର ଜୟ କରିଛନ୍ତି ॥

୩୫

ହୁଷକକୁନ୍ଦରେ ନିସି କରିଥିଲେ ରଣ
 ତତ୍ କକୁସୁ ନାମକୁ କଲେକ ଧାରଣ ।
 କୋଗଳର ଗୁଜଗଣ କାକୁସୁ ନାମ ପ୍ରଦାନ
 କଲେ ଅପଣା ବଗକୁ ପବନ ଭାବଣ
 କୁଳପ୍ରଦାୟ ଯଗସ୍ତୀ ସଖୁଣସଖିନ୍
 କକୁସୁ କୁଳରେ ଜାତ ଦଲ୍ଲପ ଗୁଜନ ॥

୩୬

ତାହାଙ୍କ ତନୟ ରଘୁ ଜଗତେ ବିଦତ
 ଜାଙ୍କ ଯଗବର୍ତ୍ତନ ଅମୃତ ସାଧାପାତ
 ଜଗଦାନନ୍ଦବର୍ଦ୍ଧ ମହାଭକ୍ତା ସୁଦିବେଦ
 ରଘୁଜନୟ ଏ ଅଜ ଅତ ସୁନିଷିତ
 ଏହାଙ୍କୁ କରିଣ ରଘୁ ଗୁଜେବ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ
 ଯୋଗସାଧନେ ନିବିଷ୍ଟ କରିଛନ୍ତି ଚିତ୍ତ ॥

୩୭

ସିଦ୍ଧଦତ୍ତଗୁଜ୍ୟାଙ୍କର କରିଣ ବନ୍ଦନ

ସୁନୟନେ କରୁଛନ୍ତି ତାହା ସମ୍ପାଦନ
 ଦେଖ ଗୋ ଚନ୍ଦ୍ରବଦନ, ନୃପକୁଳଚୂଡ଼ାମଣି
 ଅଭବ ସୁନ୍ଦରରୂପ ବି ନବଯୌବନ
 ଏହିଙ୍କ କଣ୍ଠରେ ମାଳା କଲେକ ଅର୍ପଣ
 ହେବ ଦୁଃଖର ଯୋଗ ମଣିରେ କାଞ୍ଚନ ॥

୩୮

ସ୍ଵାଭାବକ ଲଜ୍ଜା ହେତୁ ସେ ମନୋହାରଣୀ
 ମାଳା ଅର୍ପିବାକୁ କହୁ ନ ପାରିଲେ ବାଣୀ
 ତାଙ୍କ ମନୋଭାବ ଜାଣି ନ ଜାଣିଲପର ପୁଣି
 ସୁନନ୍ଦା ବୋଇଲ ଅଗୋ ନରେନ୍ଦ୍ରନନ୍ଦନ
 ଅନ୍ୟ ନୃପଙ୍କର ହୁଅ ସମାପବର୍ତ୍ତନୀ
 ବୃକ୍ଷାକ୍ଷରକ୍ଷେପେ ମନା କଲେ ତାକୁ ଧନା ॥

୩୯

ଉପମାତା ଧୃଷ୍ଣୁତାକୁ ଚିନ୍ତାଲେ ମନରେ
 ବରମାଳା ନେଇ ଦିଅ କହଲେ ସୁସ୍ଵରେ
 ସୁନନ୍ଦା ଅଦେଶ ପାଇ ଅଜ୍ଞଙ୍କ ନିକଟେ ଯାଇ
 ଶୁଭସ୍ଵସ୍ଥମୟୀ ମାଳା ଅର୍ପିଲ କଣ୍ଠରେ
 ଇନ୍ଦୁମତୀବାହୁପାଶ ଅଛୁ ମୋ ଗଳାରେ
 ଏହି ବୋଧ ଯୁବଗଢ଼ କଲେ ଉନ୍ନତରେ ॥

୪୦

ଶରଣରେ ଉପଗତା ଯେହେ କୁମୁଦିନୀ
 ଜଳନିଧିଅନୁଗତା ହୁଏ ମନାକିନୀ
 ସେହପରି ସମଗୁଣ ଏ ବରକନିଧୀବରଣୀ
 ପୁରବସିଙ୍କ ମୁଖରୁ ହେଲ ଏହିବାଣୀ

ଅଜ୍ଞଙ୍କ ପ୍ରଶଂସା ଉହିଁ ସ୍ୱର୍ଗମାନେ ଗୁଣି
ବ୍ୟଥା କୁଣ୍ଡିତ ହେଲେ ତାହା କଷ୍ଟ ମଣି ॥

୪୧

ପ୍ରାତଃକାଳେ ଏକପାଶେ ପଦ୍ମ ପ୍ରସ୍ତୁତ
ଅନ୍ୟପାଶେ କୁମ୍ଭଦଳ ହେଲେ ନିମିଳିତ
ଯେଉଁଠି “ସରୋବର” ହୋଇଥାଏ ଗୋରାକର
ସେହିଠି ସ୍ୱୟମ୍ଭୂତସ୍ଥଳ ସୁଗୋପିତ
ବରପକ୍ଷଜନେ ତହିଁ ହେଲେ ପ୍ରମଦିତ
ଅନ୍ୟପକ୍ଷରୁକ୍ତଗଣ ହୋଇଲେ ଲଜ୍ଜିତ ।

ଧ୍ରୁବଙ୍କ ପଲାୟନ ଜନିତ

ସୁନାତିଙ୍କର ସେବନ ।

୧

ଅଭାଗିନୀ ଧ୍ରୁବମାତା ବରସବଦନେ
ବ୍ୟାକୁଳିତ ହୋଇ ଦୁଃଖେ କରନ୍ତି ସେବନ
ହାୟ ! ଦାନବକ୍ଷୋ ତାଙ୍କ ଧ୍ରୁବ ଅବଶିନେ
ଅନ୍ତଃପରପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଲା ଯୁଗଳଲେଚନ;
କାହିଁ ଗଲୁ ମୋ ଜୀବନ ରିଙ୍କୁଣାର ଧନ
ଏ ଅରଣ୍ୟମଧ୍ୟେ ମୋତେ କର ଏକାକିନୀ,
ଦିବ୍ୟସ୍ଥି ହେଉଛି ହୃଦରେ ପ୍ରିୟଦର୍ଶିନୀ
ବୋଲି ଛନ୍ଦିତରୂପର ଭୂତଲଗାୟିନୀ;
ସୁନାତିସେବନ ଗୁଣି ନିବିଡ଼କାନ୍ଦନ,
ପ୍ରତ୍ୟୁକ୍ତ ଛଳେ କଲୁ ସୁଧାସି ସେବନ }

୨

କ୍ଷଣାନୁରେ ଧ୍ରୁବମାତା ଚୈତନ୍ୟ ଲଭିଲେ

ଦୀର୍ଘସ୍ୱରେ କୋହରରେ କଲେକ ଗେଦନ,
 ଜୀବନର ମୁଗତନ୍ତ୍ର ଅଭି ନ ଦେଖିଲେ
 ଏ ଜୀବନ ରଖି ଦେବ କିସ ପ୍ରୟୋଜନ;
 ଶୁଣ ଶୁଣ ବସୁମତ ମୋର ନବେଦନ
 ଦୟା କର ଦୃଶନ୍ତିର ହୁଅ ଘୋ ମେଦନ,
 ଜୀବନର ସବୁ ଅଗା କର ଉଚ୍ଛେଦନ,
 ତବଗର୍ଭେ ପ୍ରବେଶିବ ଏହି ଅଭାଗିନୀ ।

୩

ଦିଗ୍‌ଜିତ ସମୁଦ୍ର ଅହେ ତରୁଣେଶି
 ଦେଖିତ କି ଗୁଞ୍ଜ ସବେ ରଞ୍ଜିତାନକୁ,
 କହୁଦୟ ତୁମ୍ଭ ଦେବେ ମୋର ତମ୍ଭ ବେନି
 ଦେଖି ସୁଖେ କୋମଳାଙ୍ଗ କୁମାର ଧ୍ରୁବକୁ;
 ତରୁନକେତନେ ଅଛୁ ଯେ ବହୁଜ୍ଞଦଳ
 ଏ ଦୁଃଖିନୀ ଦୁଃଖବାର୍ତ୍ତା କରରେ ଶ୍ରବଣ,
 ଧ୍ରୁବ ଦିନା ଏ ଜୀବନ ହେଉଛି ବିକଳ
 ଧ୍ରୁବକୁ କି ଦେଖିଅଛୁ କହ ରଖ ପ୍ରାଣ ।

୪

ଭୁବନବାହନ ମାତଃ ଅଗୋ ପ୍ରୋତସ୍ପୋତ
 ତବ ପ୍ରୋତେ ବହମାନ ଧ୍ରୁବ କି ମୋହର,
 ରଖିତ କି ଲୁହାୟିତ କର ମୋ ସମ୍ପତ୍ତି
 ଦୟା ଦୟା ମାତଃ ଅଭି ବିଳମ୍ବ ନ କର;
 ଶୁଣ ମାତଃ ବନଦେବ ବନଗ୍‌ତ୍ୟେଷ୍ଠର
 ତବ ଦାସୀ ଅଭାଗିନୀ ଧ୍ରୁବର ଜନନୀ,
 ଦାୟ ପୁଣିରହୁ ତାର କିଏ ଜେଲ ହୁଏ

ଧୂଳିଧୂସରତଦେହ ଲୁହର ଧରଣୀ;
ମାତା ତୁମ୍ଭେ ଜ୍ଞାତ ହୁଅ ସକଳ ଦୁରତ
ତବ ଚକ୍ଷୁ ସବୁସ୍ଥଳେ ଅଛୁ ଉନ୍ମାଳନ,
ହସ୍ତକ୍ରମ୍ଭ ଗୁଣସେ ବି ଧ୍ରୁବ ବବଳତ
ଜଳେ ନିପତିତୁ ଅବା କହ ଗୋ ବହନ ।

ହୋଇଲୁ ଉନ୍ମାଳକାଶୀ ସୁନାତକର୍ତ୍ତ୍ତ୍ବରେ
ସ୍ଥିର ହୁଅ ସ୍ଥିର ହୁଅ ଧ୍ରୁବର ଜନନି,
ତବ ପୁତ୍ର ନିଗୁପଦେ ଅଛୁ ଏ ବନରେ
ତାର କାର୍ତ୍ତି ଚରକାଳ ଘୋଷିବ ମେଘନା,
ସେ ପୁତ୍ର ସାମାନ୍ୟ ନୁହେଁ ଅତି ତେଜେଶ୍ବର
ବି କରବେ ବନତର ହସ୍ତକ୍ରମ୍ଭଗଣ,
ପ୍ରତିଜ୍ଞାପାତରେ ବବି ତାହାର ଅନ୍ତର
ପାଇଲେ ଫେରିବ ଧ୍ରୁବ ସେହି ନିତ୍ୟଧନ ।

ଗମନପ୍ରତି ।

ଅଶ୍ରୁର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମତା ତୋର ଅଛୁରେ ଗମନ
ତୋର କ୍ଷମତାରେ ବାଧ୍ୟ ନହେ କେଉଁ ଜନ,
ଦେଖାଉଛୁ ଜୀବଗଣେ “ଅସ୍ଥିରତା” ଅନୁକ୍ଷଣେ
ଜଗତରେ କିଛି ରହୁନାହିଁ ବିଦ୍ୟମାନ
ସଦୃଶକଳ କମ୍ପା ବିଦ୍ୟୁତ ସମାନ । ୧ ।
ନାନାରୂପ ଖେଳ ତୋର ଅତିଚମତ୍କାର
ଦେଖି ମନେ ହୁଏ ମୋର ବିସ୍ମୟ ଅପାର
କେତେ ଲୋକ “ପ୍ରାଣାତରା” ତୁବାର ସମ୍ମୁଖରେ
କେତେ ଭାବି ରହି ରଖି ରଖି ମାତ୍ର ସାର

ନିଷ୍ଠୁରଭାବକୁ ଧରୁ ନ କରୁ ଦରୁର । ୨ ।

ତୋର ସହିତର ମୂଲ୍ୟ ଚିତ୍ତେଷି ଶ୍ରେଣ

ମାନବଗଣର ସଦା କରୁଛନ୍ତି ଶ୍ରେଣ

କିନ୍ତୁ ବୀର୍ଯ୍ୟ ରକ୍ତ ମାଂସ କ୍ରମେ କ୍ରମେ କରି ଗ୍ରାସ

ତୋ ହସ୍ତେ “ଜୀବନଦାୟ” କରନ୍ତି ପ୍ରୟୋଗ,

ପ୍ରବଳ ନିଶ୍ଵାସେ ତୋର ହୃଦ ସେ ଦୟୋଗ । ୩ ।

ଏ ଭୂମିମଣ୍ଡଳେ ଜାତ ହୋଇ ବାରଗଣ

ନାନା ଖେଳ କଉତୁକ କଲେ ସଂଘଟନ

ସାଜ କେତେ ରଣସଜ୍ଜା ଉଡ଼ାଇଲେ ଜୟଧ୍ଵଜା

ତୋ ସଙ୍ଗେ ଘଟିଲୁ ପୁଣି ଯେବେ ତାଙ୍କ ରଣ

ପରାଜିତ ହୋଇ କଲେ ଅନନ୍ତଗୟନ । ୪ ।

ସାହସଗଣ୍ଡାଚୁଡ଼ା କରି ଉତ୍ତେଜିତ

କରବ ସ୍ଵଦେଶ ଦୁଃଖ ସମଳେ ଛେଦନ

ଏତେ ବଳ ଉଠା ଯାଉ ତୋର କ୍ଷମତାରେ ତାର

କି କ୍ଷମତା ଏକପଦ କରିବ କ୍ଷେପଣ

ସବୁ ପରିହର କରେ ଭୂତଳେ ଗୟନ । ୫ ।

ସୁକୁମାର ସ୍ଵେଦାଧାର ଅମୃତସୁନ୍ଦର

ସୁଧାକରସମ ମୁଖ ସମଧର ସ୍ଵର

ଏବୃଥ କୁମାର କୋଳେ ଧରି ମାତା ସ୍ନେହଭୋଳେ

ରବିଷ୍ୟତ ସୁଖରାଶି ଉବନ୍ତି ମନର

ମଲ୍ଲିଚାକାସମ ପୁଣି କରୁ ତୁ ତାଙ୍କର । ୬ ।

ଅନୁପମା ମନୋରମା ସୁଗାଳା କାମିନୀ

ପ୍ରତିଦିନସମ ସ୍ଵାମୀସଙ୍ଗବିହାରଣୀ

କ୍ଷଣେ ସ୍ଵାମୀ ଅବର୍ଣ୍ଣନ ଯେ ମଣେ ବଳପ୍ରତାପ

ସେ ପୁଣି ଧର୍ମାୟିନୀ ଚରକରହଣୀ ।

ତୋ ଡାକ୍ଷୟିକା ଏକା ସେ ପ୍ରେମଦାତନୀ । ୨ ।

ପ୍ରସ୍ତୁତ ।

ବିବିଧା ରଞ୍ଜନା ହେଲୁ ପ୍ରଭୁଜ

ପୂର୍ବର ଅକାଶ ହୋଇଲୁ ବିକାଶ

ଧାରେ ଧାରେ ବହେ ଗୀତଲ ବାତ । ୧ ।

ପକ୍ଷୀଗଣ କଲେ ସଜାତ ଗାନ

ବିଷୟ ଉପରେ ଗାୟାସଦନରେ

ବସି ଉନନରେ, ମୋହତ ପ୍ରାଣ । ୨ ।

ସହୃଦିଗିରି କୃଷ୍ଣପର୍ବତରେ

ପଡ଼େ ଧର୍ମତଳ ଦିଗେ ମୁକ୍ତାଫଳ

ସମାନ, ମାନବ ମାନସ ହରେ । ୩ ।

ପର୍ବଦିଗଦ୍ୱାର ଫେଡ଼ି ବନ୍ଦନ

ଲେହନିକରଣ ଉଠିଲୁ ତପନ

ଭ୍ରାତୁଲ ମେଦନାଗଣେ କରଣ । ୪ ।

ଗିଣାଉଛନ୍ତି ତପନକର

ପଡ଼ି ବିବା ଗୋରୁ ଅତି ମନୋଲେଖ

ହେମନୟ ଦିଶୁଅଛି ଗଣର । ୫ ।

ପାଇଁ ନିଜପତିତପନଭାତ ।

ସରସିଂହାସନେ ସହାସ୍ୟବଦନେ

ପଦ୍ମନା ପ୍ରକାଶେ ନିର୍ମଳକାନ୍ତି । ୬ ।

ଉପେ ନିର୍ଗତରବିହସନାନେ

ପବନକଳରେ ଅରଣ୍ୟପ୍ରାନ୍ତରେ

ରହିଲେ କୃଷ୍ଣର ନିବିଡ଼ସ୍ଥାନେ । ୭ ।

ଭିନ୍ନର ହୋଇଣ ଭ୍ରମରଚୟ
 ପୁଷ୍ପିତ ଉଦ୍ୟାନ ମଧ୍ୟେ ମଧୁପାଳ
 କଲେ ଗୁଞ୍ଜରବ ଗୁନନମୟ । ୮ ।
 ଶଯ୍ୟା ତ୍ୟାଗ କରି ଧାର୍ମିକଗଣ
 ପଦସ୍ଥ ଭବରେ ଏକାନ୍ତ ମନରେ
 କଲେ ଦୟାପତନାମ ଭଜନ । ୯ ।
 ଗୋପାଳେ ଗୋଧନ ଘେନି ଡଳିଲେ
 କୃଷିଜୀବୀଗଣ କ୍ଷେଷକରଷଣ
 ମାନସେ କ୍ଷେଷକୁ ଧାରେ ଗମିଲେ । ୧୦ ।
 ଯେ ଯାହାର କାର୍ଯ୍ୟେ ନିବିଞ୍ଚିତ
 ଅଳସ୍ୟଅନର ନିଜକଲେବର
 କେବଳ ଶଯ୍ୟାରେ କଲେ ଭୃଷିତ । ୧୧ ।

ନୀତି ।

ବଞ୍ଚିତ ସଙ୍ଗେ ବଞ୍ଚିତ କରେ ଯେଉଁ ଜନ,
 ନିଷ୍ଠା ହୁଏ ଧନ ମାନ ନିଷ୍ଠା ହୁଏ ତାର ପ୍ରାଣ
 ବଞ୍ଚିତ ଅଟଇ କାଳସର୍ବର ସମାନ । ୧ ।
 କପଟତା ପରହର ଫଳିତା ଧର,
 ତେବେ ହେବ ମହାପୁଣ୍ୟ ଦୂର ହେବ ସବୁ ଦୁଃଖ
 କପଟତା ଅଟେ ସବୁ ଦୋଷର ଭୁକର । ୨ ।
 ଦୟାବତୀ ବସୁମତୀ କରେ ଯଥା ଦାନ,
 ସେହି ପଣ୍ଡି ବଞ୍ଚିଜନ ଯଥାଶକ୍ତି ବିତରଣ
 କରେ ଧନ ଦାନଜନେ, ପାଏ ସ୍ୱର୍ଗସ୍ଥାନ । ୩ ।
 ଅଗାଧ ଗମ୍ଭୀର ଅଟେ ଯଥା ରାଜବର,
 ସାଧୁହୃଦୟାବର ସୁଗମ୍ଭୀର ସେ ପ୍ରହର

ବିପ୍ରାଣ ଅଟେ ପୁଣି ଅସାଧୁ ଅନ୍ତର । ୪ ।

କର୍କଶସ୍ପରରୁ ଯଥା କାଳ ନିନାସୁ,

କିଠୋର ବଚନ ଯାର ଲେକେ ତଥା ନିନା ତାର,
କୋମଳବଚନଭାଷାଲେକେ ମାନନାସୁ । ୫ ।

ସଦା ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଥାଏ ସାଧୁଜନମନ,

ଅସାଧୁ ଅସତତତ୍ତ୍ୱ ସଦା ଲେକେ ଗୁରୁକର୍ଷିତ
ଦୁର୍ଗାବାରଧି ଡାର ନ ହୁଏ ପୁରଣ । ୬ ।

ପଦ୍ମସ୍ନାନସରୋବର ଯଥା ଅସୁନ୍ଦର,

ଦିପ୍ତସ୍ନାନ ଯେଉଁ ନର ହୁଏ ତାର ଅନାଦର
ଅନ୍ୟ ଶୁଣେ ତତୋଽଧିକ ନୁହେଁ ଗୋସ୍ୱକର । ୭ ।

ବିଗୁଣ ସରଳମତି ଦୟାଳୁ ଯେ ଜନ,

ପର ଆପଣା ବିଚାର ଶୁଦ୍ଧ ଲେଖ ଅହଂକାର
ଅର୍ପଣେ ସର୍ବତ୍ର କରନ୍ତି ଦର୍ଶନ । ୮ ।

ଶୃଙ୍ଖଳିତ ନିୟମ ଯେ କରଇ ଲଘନ,

ରୋଗେ ସଦା ଅସୁଗ୍ରାନ୍ତ ଦାନ ଦୁଃଖୀ ଧନା ମାନ
ସକଳେ ଲଭନ୍ତି ସସ ଭାବରେ ଶାସନ । ୯ ।

ସବଳ ଦୁର୍ବଳ ପ୍ରତି କରେ ଅତ୍ୟାଚାର,

କ୍ଷୁଦ୍ର ଜଗତଭିକ୍ଷୁ ଦେବେ ଦଣ୍ଡ ଗୁରୁତର
ନରପେକ୍ଷଭାବେ ହେବ ସେଠାରେ ବିଚାର । ୧୦ ।

ବହୁ ଯହେ ହୁଏ ସତ ଧନ ଉପାର୍ଜିତ,

ଧନାରୁ ବଡ଼ ମାନ ମାନସ୍ଥାନେ ମୁଁ ଗୁଣନ—
କରି ଧନ ଶୁଦ୍ଧ ମାନ ରଖିବା ବହୁତ । ୧୧ ।

ପରାଧିକାରେ ଧନ ଲାଗେ ସଞ୍ଚନର,

ସମ୍ବର ରହମଣି ପୃଥ୍ବୀର ଶ୍ରାବଣଣ

ମନୁଷ୍ୟର କାର୍ଯ୍ୟେ ଲାଗେ ବି ହୁଏ ତାଙ୍କର । ୧୮ ।
 ଅମଲ୍ୟ ସୁମୟ ବୃଥା ନ କର ହରଣ,
 ନଦୀସ୍ରୋତ ଗିରିଧର ପରୁ ଗତି ସମୟର
 ଗତିକାଳ ସଙ୍ଗେ ଭବ ନ ହେବ ମିଳନ । ୧୯ ।
 ପରନିଦା ପରହଂସା ପର ଅପକାର,
 ନିତ୍ୟ ନିତ୍ୟ ସାଧେ ଖଳ ହୋଇ ଅତି କୁତହଳ
 ନିଜଦୋଷ ସଂଶୋଧନ ନ କରେ ବରୁ । ୨୦ ।
 ସୂର୍ଯ୍ୟାଲୋକେ ଅନିକାର ହୁଏ ଯଥା କ୍ଷାନ୍ତ,
 ତଥା ବିଦ୍ୟାର ଅଲୋକ ନାଗ କରେ ଦୁଃଖ ଶୋକ
 ଦୁଃସ୍ତବ୍ଧତ୍ବିତୟ ସବୁ ହୁଅନ୍ତି ମଳନ । ୨୧ ।
 ଦନୋଦୟେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତଦୁଃଖ ବିନାଶିତ,
 ମନ ଲୋକ ଯଦି ଗୁଣେ ମିଳେ ସଜ୍ଜନର ପାଶେ
 ସଜ୍ଜନସ୍ଵଭାବଅଭାବ କରେ କଳଙ୍କିତ । ୨୨ ।
 ଦବାରଜନାର ଯଥା ହୁଏ ଗୁଣବର୍ତ୍ତନ,
 ସେହିପରି ଏ ପ୍ରକୃତ ମାନବମାନସଂସ୍କୃତି
 ସୁଖ ଦୁଃଖ ରୋଗ ଶୋକ ହୁଅନ୍ତି ଦଫନ । ୨୩ ।
 ଅଳ୍ପ ନ ଦେଖେ ଯେପରି ପ୍ରକୃତ ଅକାର,
 ଅଳସ ଶ୍ରମକାତର ମୂର୍ଖ ନିରୁପାୟାନର
 ନ ଦେଖଇ ଧନ ମାନ ଜ୍ଞାନ ପାରାବାର । ୨୪ ।
 ଶୁଦ୍ଧ ଶୁଦ୍ଧ ଭାବେ ଯଥା ରକ୍ତ ସଂଘଟନ,
 ବହୁଜନ ଏକମନ ହେଲେ ଐକ୍ୟତାସାଧନ
 ସେହି ବଳେ ମିଳେ ସୁଖସ୍ଵାଧୀନତା ଧନ । ୨୫ ।
 ନାନାସୁଖ ହୁଏ ବିଦ୍ୟା ଧନ ମାନ ଗୁଣ,
 କିନ୍ତୁ ଯେ ପ୍ରକୃତ ସୁଖ ସେ ସୁଖେ ସବେ କମୁଣ
 ସେହି ସୁଖ “ଶାନ୍ତି ସୁଖ” ଧର୍ମେ ଅନ୍ୟ ନାହିଁ । ୨୬ ।